

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU
GÖÇ VE UYUM ALT KOMİSYONU
TUTANAKLARI

24 Kasım 2020 Salı

KONU

- Türk-Alman Üniversitesi Göç ve Uyum Araştırmaları ve Uygulamaları
Merkezi Müdürü Prof. Dr. M. Murat Erdoğan'ın “Suriyeliler barometresi
bulguları çerçevesinde Türkiye'deki Suriyeliler, mülteci, düzensiz göçmenler”
konulu sunumu

24 Kasım 2020 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati:14.48
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

—●—

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Toplantımızı açıyoruz. (*)

Değerli milletvekillerimiz, değerli akademisyen hocamız, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, kusura bakmayın, sizlerden ve tüm arkadaşlardan özür diliyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, siz kusura bakmayın, biz grup toplantınız bitebilir diye 14.30 planlamıştık ama bitmediği için bekledik, normaldir.

Göç ve Uyum Alt Komisyonu toplantısına hoş geldiniz.

Komisyonumuz, tabii, pandemi sürecinde çalışmalarına devam etmek istiyor, sahada da ziyaretler yapalım istiyoruz ama zor bir süreçten geçiyoruz, bir taraftan sağlık konusu var, bir taraftan da bu konu da önemli. Ama en azından biz, sahada araştırma yapan akademisyenlerimiz, sivil toplum örgütlerimiz, bu konuda hangi tespitlere ulaşmışlar, sahaya çıkamamak bile onlardan bu anlamda sunumlarını dinleyelim istediğimiz için toplantılarımıza devam edelim düşüncesiyle bugünkü toplantıyı da düzenledik.

Evet, Komisyonumuzun adı Göç ve Uyum Komisyonu. Uyum çok önemli bir konu; uyum sağlanırsa, hangi alanda olursa olsun, kültürel, ekonomik, sosyal faydalar ortaya çıkıyor, sağlanamazsa ciddi krizler ortaya çıkıyor. Göçte de bu konu böyle, eğer uyumu sağlayabilirsek herkes kazanıyor, hem göçmenler kazanıyor hem yerel topluluklar kazanıyor. Uyumda kuralları bilmek, hak temelli yaklaşımları bilmek, bunları uygulamak önemli, dili bilmek çok önemli. Ama uyumda bir o kadar da önemli bir konu var, doğru dili kullanabilmek, doğru cümleleri kullanabilmek. Bu konular, tabii ki biz siyasetçilerin hep önüne geliyor ve zaman zaman bu konular üzerine konuşuyoruz. Burada bizim, özellikle Komisyon üyesi olarak bizlerin doğru cümleleri, doğru dili kullanmamız gerektiğini düşünüyorum. Hem Avrupa’da hem dünyada hızlı bir nefret dilinin, ötekileştirmenin, ırkçılığın, ayrımcılığın yükseldiğini görüyoruz. Siyasetçilerin dünyada, Avrupa’da bu dili çok sevdiğini, nefret dilini çok sevdiğini görüyoruz; bu dilin bize sirayet etmemesi gerekiyor. Coronavirüs nasıl bir bünyeye girdiğinde ciddi hasarlar ortaya çıkartıyorsa, sonrası, tedavisi zorsa –doktorlar da var aramızda ama çok konuşmayalım- hakikaten bu nefret dili de, bu ırkçılık da, bu ötekileştirme de sosyal bünyeye girdikten sonra tedavisi çok zor. Âdeta bir virüs gibi bünyeye hızlı bir şekilde yayılıyor ve tedavisi zor sonuçlar ortaya çıkarıyor.

İkinci Dünya Savaşı’nın sebebi bu ırkçılık virtüsüdür, ötekileştirme virtüsüdür; işte, bugünlerde de dünyada bu göçmen düşmanlığı üzerine oluşturulmaya çalışılıyor. Zannediliyor ki bu dili kullanırsak iktidarda kalırız, zannediliyor ki bu dili kullanırsak oyumuz artar, oy devşiririz zannediliyor ama bunun sonunda hem yerel toplum hem göçmen hem de insanlık kaybediyor. O yüzden bizim doğru dili kullanmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda da inşallah çalışmalar yaparız ilerideki günlerde.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Bugün konuğumuz Profesör Doktor Murat Erdoğan Hoca. Murat Hoca, çok uzun süreden beri bu konular üzerine hakikaten çalışıyor. Hem Türk siyasal hayatına hem sosyal hayatına hem akademik hayata bu konuda ciddi katkılar koydu; ben kendisine teşekkür ediyorum. İlk günden beri de ben de bir öğrenci gibi hocamı her zaman takip ediyorum. Hoca bu konuda sahada gözlemden öte sayılara dayalı araştırmalar yapıyor, buna da “barometre” diyor, kendisi açıklayacak. Hem geçmişte, 2016-2017’de bu çalışmaları yapmış, demiş ki: “Birlikte yaşam nasıl, hangi noktada? Sosyal mesafe azalıyor mu, kısalıyor mu, artıyor mu?” Bunlarla ilgili çalışmalar yapmış. Şimdi, 2019’a gelmiş, yeniden çalışmalar yapmış, bu anlamda hem 2017’yi hem 2016’yı hem bugünü kıyaslayacağız; neredeyiz, nereye gidiyoruz, kronikleşen sorunlar neler, çözölen sorunlar neler. Bu, barometrelerde çok iyi görölebiliyor. Bu anlamda hocayı dinleyelim istiyorum.

Hocam, tabii, “sosyal mesafe” kavramını siz daha önce 2 toplumun, göçmen toplumıyla yerel toplum arasındaki mesafeyi ölçmek için kullanmıştınız ama bu coronayla beraber artık bizde farklı bir fiziksel mesafe yerine geçti, girdi. Ama siz herhâlde “sosyal mesafe”yi kullanmaya devam ediyorsunuz diye düşünüyorum bu anlamda. 2 toplumun birbirine olan mesafesi sosyal mesafe kavramıyla oluşuyor.

Hocam, sizi dinleyeceğiz, ne kadarlık bir süreniz olacak bilmiyorum ama?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika söz alabilir miyim, bir dakika sadece. Bir dakika bir şey söyleyebilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkan.

Değerli Hocam, hoş geldiniz.

Öncelikle, sizin şahsınızda tüm öğretmenlerimizin, hocalarımızın Öğretmenler Günü’nü kutluyorum.

İkinci husus da şu Sayın Başkanım: Göç İdaresine söyleyin, yazık günahdır, israftır, bize İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça ve Arapça kitaplar gönderdiler yani bu dilleri bilen arkadaşlar... Bunları mümkünse tamam yurt dışına gönderiyorlarsa göndersinler orada bir beis yok ama bu israf, yazık, günah ya şimdi bu...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tamam Mahmut Bey yeterli.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İsraftır, bu yazık, günahdır. Aynen iade ediyorum. Alsınlar bunu, bu israfı da yapmasınlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben de tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü’nü kutluyorum. Tahmin ediyorum, Göç İdaresi bu kitapları şu anlamda göndermiş olabilir. Bizim bütün milletvekillerine göndermemiştir yalnızca Komisyon üyelerine gönderiyorlar çünkü biz bu konuda hani spesifik olarak çalışıyoruz. Bununla ilgili çalışmaların çok dilli yapıldığını belki anlatmak anlamında göndermiş olabilirler. Siz aslında kitapları seversiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Severiz tamam da istediğimiz...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Birden çok dil de biliyorsunuz yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım da İngilizcesi, Arapçası...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ama bütün milletvekillerine gönderilmiyor. Şöyle bir şey istemiştım ben “Sizin elinizde, bastığınız -siz de talep etmiştiniz ya- bundan sonraki bütün basılı eserleri biz Komisyon üyelerimize istiyoruz.” demiştım. Herhâlde ondan sonra yavaş yavaş gelecek.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama o Kanunlardan gelmedi, hâlen sizin oradan istediğiniz kanun, yönetmelik...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bundan sonrakileri gönderecekler Başkanım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir sene geçti ya, mübarek...

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Bir dakika da geçti.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam buyurun.

PROF.DR.M.MURAT ERDOĞAN– Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum. Benim için burada olmak bir onur. Görüşlerimi paylaşmaya çalışacağım. Konu, herkes kendi konusunun çok önemli olduğunu düşünüyor, biz de kendi adımıza kendi konumuzun önemli olduğunu düşünüyoruz, Türkiye’nin tarihinde ve şu an yaşadığımız olay itibarıyla. Ama hiç kuşku duymuyorum ki önümüzdeki on yıllarda Türkiye’deki Suriyeliler konusu siyasetin konusu olmaya devam edecek dolayısıyla hepimizi ilgilendiren bir tarafı var, ister iktidarda olun, ister muhalefette olun. Hatta bu anlamda ben bazen bir romantizm görüyorum. Hani iktidar, Suriye’de savaş biterse her şey çözülecek diye bakıyor, muhalefet gidip Esad’la öpüşürsek sorun çözülecek diye bakıyor. Bence bunun dışında başka bir sosyolojik noktaya geldik. Şimdi, müsaadenizle ben biraz onu anlatmaya çalışacağım. Benim yaptığım çalışmanın bir geçmişi var, bu geçmişi birazcık sizinle çalışacağım. Bir tanesi bir kere benim ekibimden söz etmem lazım. Bir akademisyen, göç uzmanları ekibim var, bir de başında duayen Hocamız Nermin Abadan Unat’ın olduğu bir danışma kurulumuz var. Aralarında göç alanında çalışan, toplumsal karşılaşmalar alanında çalışan Amerika’dan, Hollanda’dan, Almanya’dan başka profesörler de var. Ben yaptığım çalışmaları önce onlarla paylaşıyorum, onların değerlendirmelerini alıyorum. Dolayısıyla burada yapmaya çalıştığım şey, bir fotoğraf çekebilmek ama bu fotoğrafı mümkün olduğunca gerçekçi çekmeye çalışıyorum. Yurt dışında uzun süre bulundum, yurt dışındaki Türkler çalıştım, hâlâ çalışmaya devam ediyorum. Dolayısıyla, oradan edindiğimiz bir sürü tecrübe de var, onlarla da birleştirerek bir yere gelmeye çalışıyorum. Türkiye’ye Suriyeliler 29 Nisan 2011’de girmeye başladı. Ben ilk çalışmamı 2013’te yaptım. O zaman daha sayı 500 bin bile değildi ama bir göç uzmanı olarak gelişin hayra alamet bir durum olmadığını başından itibaren görmeye başladık yani sayıların çok büyüyeceğini, kalıcılık sürelerinin artacağını. Onun için ilk çalışmamı 2013’te sınır illerinde ve büyük kentlerde de Türk vatandaşlarıyla yaptım sonra o çalışma Bilgi Üniversitesinden yayınlandı. Şimdi biraz sonra yapacağım çalışma sizlerin, bütün bu karşılaşmaları görmeniz bakımından, süreci takip etmeniz bakımından önemli olacak. 2015 yılında Ayhan Kaya Hocamla birlikte Türkiye’nin göç tarihini çalıştık, Kemal Karpat Hocamızın -rahmetli oldu- önsözünü. Türkiye’ye gelen kitlesel göçleri inceledik, ta 14’üncü yüzyıldan itibaren hani Türk toplumu nasıl cevap verdi buna, biz bu işi nasıl hazmettik, nereye doğru götürdük diye. Ardından 2017 “barometresi” ve şimdi de yeni “barometre” ama o arada mesela Şanlıurfa Valiliğimizin davetiyle Urfa’da bir çalışma yaptım, Sultanbeyli’de bir çalışma yaptım. Onun dışında Suriyeliler ve çalışma dünyası, Suriyeliler ve belediyeler, Suriyeliler ve üniversite öğrencileri, çocuklar, konunun farklı anlamlarını çalışmaya çalıştım, medya gibi. Çünkü konunun çok çetrefilli olduğunu ve hâlâ Türk toplumunda yeterince önemsenmediğini ya da ciddiye alınmadığını düşünenlerden birisiyim.

İki türlü bir çalışma yapıyoruz biz. Bir taraftan, Türkiye’de yapılmış en kapsamlı kamuoyu araştırmasını yapıyoruz, Türkiye’nin 26 ilinde ve 2.271 kişilik bir örnekleme. ANAR araştırma şirketiyle çalıştım ben, bütün çalışmalarında şu ana kadar ve bu çalışmada yüzde 95’in üzerinde bir güvenilirlikle çalışıyoruz. Suriyelilerle hane bazlı bir çalışma yapıyoruz, o daha çok işimize geliyor çünkü böylece 6 bin civarındaki Suriyelinin demografik verisine ulaşıyoruz, çalışma durumları, eğitim durumları, evlilik durumları vesaire dolayısıyla bu daha zengin oluyor. Bu haritada görüyorsunuz hani, hangi illerde bu çalışmanın gerçekleştiğini. Bunları mümkün olduğunca hızlı geçiyorum, bu ayrıntılara girmeyeceğim. Sunumu sizinle paylaşacağım, ayrıntılara bakabilirsiniz. Biz, Türklerle yaptığımız çalışmada farklı kategoriler de oluşturuyoruz. Biraz sonra çalışmada da göreceksiniz. Mesela sınır bölgesindeki durum, Türk toplumunun konuya bakışıyla, metropollerde yaşayanlar nasıl ya da diğer yerlerde yaşayanlar nasıl bunu anlamaya çalışıyoruz. Tabii ki okuryazarlık durumuna göre, yaş

grubuna göre, cinsiyete göre, insanların yaptıkları işe göre ne gibi reaksiyonlar geliştiriyorlar bunları da ifade etmeye çalışıyoruz. Aslında işin bir de siyasi parti boyutu var yani biz şu an AK PARTİ'lilerin, HDP'lilerin, CHP'lilerin, MHP'lilerin, bunların, araştırmamızda “En son seçimde kime oy verdiniz sorusu üzerinden onların tavırlarını da ortaya koymaya çalışıyoruz.” yani vatandaşlık konusuna AK PARTİ'liler nasıl bakıyor, CHP'liler nasıl bakıyor, MHP'liler, HDP'liler nasıl bakıyor falan diye. Ama bu çalışmada ona yer vermedik sebebi çok basit. Ben bu çalışmayı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin desteğiyle gerçekleştirdim. Onları siyasi bir tartışmanın içine çekmek istemedik çünkü ister istemez bu bir siyasi tartışma olabilirdi ama önümüzdeki ay yayınlanacak bir makalemden özel olarak siyasi parti bazlı bu konuya nasıl bakılıyor, onunla ilgili analizleri görebilirsiniz. Suriyelilerle de 15 ilde gerçekleştirdik çalışmamızı yine onda da gayet ayrıntılı verilere ulaştık. Bir de odak grup görüşmeleri yaptık çünkü ankette edindiğiniz bilgiler her zaman çok güvenilir olmayabilir. Odak grup görüşmelerinde daha derinlemesine bilgiler edinebiliyoruz. Özellikle ayrımcılık konuları, toplumun öfkesi, bunları anlayabilmek bakımından, bunu da gayet ayrıntılı bir biçimde gerçekleştirdik.

Şimdi ben araştırma verilerine geçmeden önce birkaç dakika Türkiye'nin göçle olan imtihanından söz edeceğim, nasıl bir durumda olduğumuzu anlamak bakımından. Böyle bir haritamız var, hepimizin bildiği gibi. Çevremizde gayet istikrarsızlık üreten, her zaman sıkıntı yaratabilecek ülkeler var ve bunu da çok yaşadık yani tarihimizde ilk kez göçle karşılaşmıyoruz ama unutmayalım bizim ilk kitlesel göç 1923, mübadele, Lozan'la birlikte. O zamanki nüfus değişimi, aslında zorunlu bir göç hikâyesi, çok da dramatik bir hikâye ama o gelen nüfus şu an Türkiye toplumunun çok önemli bir parçası, dolayısıyla o da bir başarı hikâyesi. Hani 1923'teki 13 milyonluk Türkiye'nin yarısından fazlası Balkan göçmeni olmak üzere Osmanlı bakiyesinden gelenlerden oluşuyor zaten ve daha sonrasında da Türkiye çok bilerek ve isteyerek, iskân kanunu da çıkararak bilinçli bir göç politikası uyguluyor ve bu göç politikasında Türk soylu olan ya da Osmanlı bakiyesinden olan insanları bünyeye katmaya çalışıyoruz. Onun için Türkiye'nin literatüründe göçmen bizim için işte bu insanlardır ama bir de yabancı vardır, yabancı işte Müslüman olmayanlar ya da başka ülkelerden gelenlerdir, böyle bir politikamız var. Şimdi bu tablo Türkiye'ye gelen kitlesel göçlerle ilgili böyle önemli tarihler, sadece o kırmızı noktalarla işaretlediğim yere dikkat çekmek isterim. 1923'ten 2011'e kadar –Suriyeliler 2011'de geldi Türkiye'ye- seksen sekiz senede Türkiye'ye toplam 1,8-2 milyon civarında göçmen gelmiş. 2011'den sonra sayının ne kadar olduğunu biliyorsunuz, biraz sonra birkaç sayıyla vereceğim onu. Dolayısıyla Türk toplumunun seksen sekiz senede 1,8-2 milyon alırken birden bire milyonlarla ifade edilen sayılarda mülteciyle karşılaşmasının toplum bakımından ciddi bir şok olduğunu unutmayalım. Bu şoku Türk toplumu nasıl giderdi, nasıl göğüsledi, nasıl yumuşattı? Biraz bunun üzerine konuşacağız aslında. Buradaki resimler işte mübadeleden gelen resimler.

Bir de çok önemli bir husus, sayın vekillerim, hepiniz çok daha iyi biliyorsunuz, Türkiye'nin kendi iç göç dinamiği olağanüstü yoğun, dünyada çok az karşılaştırılabileceğimiz ülke var. Türkiye'de yılda ortalama 3 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ilini terk edip başka ile göç ediyor, sürekli. Hani, biliyorsunuz, en son İstanbul seçimleri oldu, İstanbul adayları gidip Diyarbakır'da, Trabzon'da propaganda konuşmaları yaptılar çünkü dinamik olağanüstü yüksek ve artık sadece işte Hakkâri'den kalkıp İstanbul'a giden insanlar değil, İstanbul'dan kaçıp Muğla'ya giden, Muğla'dan kalkıp Antalya'ya giden falan bir nüfus yapımız var. Bunun, Türk toplumunun sonradan geleni kabulünü çok kolaylaştırdığını düşünüyorum. Hani biz çirkin şehirlerden, yüksek apartmanlardan falan çok şikâyet ediyoruz, doğru ama bir taraftan da bu, Türk toplumunun bir parçası. Bu memlekette bizim çok ciddi bir dikey kariyer imkânımız var yani sosyal mobilizasyon çok yüksek, benim annem ilkokul mezunu bile değildi, babam ilkokul mezunuydu, ben şimdi üniversitede profesörüm, bu aramızdaki birçok kişi için geçerli bir şey, sosyal mobilizasyon bakımından ülkemiz şahane bir ülke, bunu, böyle bir şeyi Avrupa'da yapamazsınız ama bir de insani mobilizasyon var. Bu da mesela

bir apartmanda oturduğunuzda o apartmanda Rize'sinden, Hakkâri'sinden, Suriye'sinden bilmem neresinden bir sürü insan oluyor. Bu sonradan geleni kabullenmeyi önemli bir ölçüde kolaylaştıran bir şey. Şimdi biliyorsunuz ki Türkiye'deki Suriyeliler Türklerle birlikte şehir merkezlerinde yaşıyor, aynı apartmanlarda, aynı sokaklarda; bunun da bence önemli anahtarlarından birisi bu. Ben böyle çok duygusal, dine referans veren, ahlaka, Türklüğe referans veren şeylerden çok söz etmeyeceğim, daha çok işin sosyolojik yönlerinden söz edeceğim –onlardan siz söz edebilirsiniz tabii ki- ama işin sosyolojik yönü itibarıyla bunun önemli bir şey olduğunu düşünüyorum. Önemli bir tecrübemiz daha var, yurt dışındaki Türkler. Şu an Türk diasporası dediğimiz yurt dışında 6,5 milyona yakın insan var, en büyük bölümü Almanya'da olmak üzere. Bunlarla birlikte biz mesela neyi öğrendik? Yabancı olmayı öğrendik, ayrımcılık denen şeyi öğrendik, uyum denen şeyi öğrendik. Bütün bunlar sosyal karşılaşmaları çok ciddi bir biçimde bize anlattı. Ben Almanya'ya doktora yapmaya gitmiştim, aradığımda aksanımda Türk olduğumu anlıyordu Almanlar telefonu kapatıyorlardı çünkü daha önceki Türk komşularından bir biçimde rahatsız olmuşlardı. Şimdi benzer durumları Türkiye'deki Türkler Suriyeliler için yapıyor, çok benzer alanlarda sosyal karşılaşmalarda benzerlikler var. Tamam bizimkiler davetle gitti, onlar böyle geldiler falan, onları hepimiz biliyoruz ama böyle bir karşılaştırma var. En önemli figürlerden birisi bu yani bütün bu olayı anlamak bakımından. Türkiye oldum olası mülteciler için bir transit ülkeydi. 2011 yılında da Türkiye'de mülteci vardı -biz onlara uluslararası koruma altında diyoruz, tabii mülteci demiyoruz- 2011 yılında sayısı sadece 58 bindi ve şu an biz 2011'den sonra üç sene içinde dünyanın en fazla mülteci barındıran ülkesine dönüştük. Şimdi bir ülke “Dünyada en fazla mülteci barındırıyor.” diye övünür mü? Övülecek şeyler de var. Peki, en fazla mülteciyi barındıran bir ülke olarak kalkınır mısınız? Onda soru işaretleri var. En fazla göçmen nerede diye baktığınızda anlıyorsunuz ki dünyanın en zengin ülkeleri göçmenleri kapıyor ama “mülteci” deyince dur orada diyorlar. Kanada'yı vereyim, yılda 350 bin göçmen alırlar, mecburen alırlar hayatları ona bağlı, insana ihtiyaçları var ama kaç tane mülteci alıyorlar bir bakın bakayım, yılda 20 bini geçmez. 350 bin Sudan'dan alır ama Sudan'dan gelen mülteciyi almaz çünkü mülteci travmatik görünür, ne yapacağı belirlenemez, yarını belli değildir vesaire. Dolayısıyla göçmenle kalkınan çok ülkeden söz edebiliriz ama mülteci üzerinden kalkınan ülke öyle çok kolay değildir. Dolayısıyla karşı karşıya kaldığımız güçlüğü bu anlamda da farkında olmamız lazım. Türkiye'de 2011 yılında 58 bin mülteci vardı, şu an sadece Afgan mülteci sayısı 200 bini aştı, Iraklıların sayısı 140 bini aştı, İranlıların sayısı 50 bini aştı, Suriyelilerle birlikte Türkiye'nin politikaları bir biçimde başka mültecilerin de Türkiye'ye yönelmesine neden oldu. Şu an Türkiye'nin Suriyelilerden daha büyük sıkıntısı aslında düzensiz göç ve bu düzensiz göçle ilgili olarak sadece geçen sene yakalanan düzensiz göçmen sayısı 454 bindi, bunun 200 bini Afganistan'dan. Afganistan nere, burası nere? Oradan buraya kadar ulaşan yeni bir koridor açıldı, Türkiye'nin bu anlamda göç politikalarını, sınır politikalarını çok ciddi anlamda gözden geçirmesi gerekiyor.

Suriyeliler, bildiğiniz gibi, Türkiye'nin her tarafında yaşıyorlar. Nasıl böyle oldu? Çünkü ilk geldiklerinde, bildiğiniz gibi sınır bölgesine geldiler, kamplara yerleştirildiler; 1 kamp, 2 kamp, 5 kamp, 26 kamp, 300 bin kapasite, baktık olmuyor, sonra dedik ki: “Başınızın çaresine bakın.” Onlar da başlarının çaresine baktılar. Bence Türkiye'nin bu konuda verdiği en stratejik karar ya da kararsızlıktı. 2013 sonrasında, 2014 sonrasında Suriyeliler Türkiye'nin her tarafına dağıldılar ve kendi yaşamlarını kurdular. Bir bölümü Avrupa'ya gitti, 600-700 bini, geri kalanı burada kaldı. Öyle de olunca merkezî bir yerleştirme planlaması yapmadığımız için illerimiz arasında, ilçelerimiz arasında, bölgelerimiz arasında olağanüstü farklar var, olağanüstü. Yani mesela Şanlıurfa diyoruz ama Şanlıurfa'nın ilçelerine bakıyorsunuz bir tanesinde 3 bin, öbür ilçede 100 bin var. Ankara diyorsunuz, 25 ilçenin 4'ünde Suriyeli var, diğerlerinde Suriyelinin haberi bile yok. Dolayısıyla bu dengesiz dağılım Suriyelilere bir güven veriyor çünkü tanıdığının olduğu yere gidiyor, iş bulduğu yere gidiyor, dayanışma alanının olduğu yere gidiyor ama bu aynı zamanda Türk toplumunu da tedirgin eden bir şey. İstanbul'da sadece Esenyurt'ta 220 bin mülteci yaşıyor. Bu bakın, Avrupa'da, Almanya'da 530 bin Suriyeli var, İsveç'te

130 bin Suriyeli var, onun dışında hiçbir ülkede 50 binden fazla Suriyeli yok, bizde sadece Esenyurt'taki Suriyeli sayısı 160 bin civarında, toplamı 220 bin civarında. Ya, anormal sayılardan söz ediyoruz aslında ve toplumun buna hiç tepki vermemesini beklemek absürt bir şey olur, eninde sonunda oluyor. Dünyadaki dengesizlik çok belli, dünyada 100 mülteciden sadece 15'i gelişmiş ülkelere ulaşabiliyor, gerisi hep gariban ülkelerde, komşu ülkelerde kalıyor. Aynı tablo Suriyeliler için de gerçekleşti. 6,5 milyon Suriyelinin yüzde 85'i bu bölgede kaldı, bizde, Ürdün'de, Lübnan'da başta olmak üzere yüzde 15'i de Avrupa'ya ulaşabildi. Bu dengeyi kolay kolay değiştirebilecek gibi görünmüyor zaten durum, dolayısıyla biz kendimize bakmamız gerekiyor.

Şimdi, en son Suriyelilerle ilgili şunu da göstereyim, en son Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı, dün akşam baktım, 3 milyon 635 bin. Artık sınırdan geçiş neredeyse tamamen durdu. O daha önceki söylemlerimizi ister istemez revize etmek durumunda kaldık ama Türkiye'de doğan çocuklar üzerinden hayat devam ediyor, ortalama 100 bin civarında çocuk doğuyor Türkiye'de, geçen seneki sayı 103 bindi galiba, bunun sayıları var, bunu sunumda da göreceksiniz, kitapta da var eğer arzu ederseniz. Kampta yaşayan Suriyeliler 55 bine düştü, bizimle birlikte her tarafta yaşayanlar.

Az önce de söyledim, bizim önümüzdeki yıllarda, bu Komisyonun bence en çok ilgileneceği alan düzensiz göç alanı çünkü Suriyelilerle ilgili bir savaş var, savaştan kaçıyorlar onlara özel bir statü verdik, geçici koruma statüsü ama düzensiz göçmen akını, akın akın Türkiye'ye devam ediyor. Geçen sene 454 bin kişi yakalanmıştı, bu sene 110 bin civarında; niye düştü sayı? Çünkü pandemiden dolayı düştü, pandemiden sonra bu sayı tekrar fırlayacak gibi görünüyor, özellikle İran sınırımızı korumakta çok ciddi sıkıntımız var. Yani biz çok duvarlarla dalga geçtik, çok kızdık, kendimiz son birkaç yılda neredeyse bin kilometre duvar ördük ama o duvar, o işi çözemiyor ve insanlar İran üzerinden -biraz da coğrafyayı kullanarak- gelebiliyorlar ve inanılmaz uzaklıklardan geliyorlar. Şu an Türkiye dünyadaki bütün mülteciler için bir çekim merkezine dönüşmüş durumda, bunun farkında olmamız lazım.

Şimdi, çok hızlıca Türklerin ve Suriyelilerin bizim barometreye yansıyan sonuçlarından söz edeceğim, süre çok kısıtlı, sizin de soru sormanız için imkân olsun diye çok üstten geçeceğim, çok ana verileri vereceğim, veriyi paylaşacağım, daha sonra da ne zaman arzu ederseniz memnuniyetle bu konuda size bilgi vermek isterim.

Şimdi az önce bir vekilim sordu, nedir durum, uyum vesaire diye. Şimdi Türk toplumuna baktığımızda bambaşka bir görüntü görüyoruz, Suriyelilere baktığımızda bambaşka bir görüntü görüyoruz. Türk toplumunda her geçen gün artan endişe, her geçen gün artan korku, hatta nefret, her geçen gün rahatsızlık üst düzeye çıkıyor. Biz bunu 2014, 2017, 2019'daki araştırmalarda çok net görüyoruz, şu anda 2020'yi yapıyoruz; 2020 bitmeden verileri sahadan toplayacağız, şu an sahadaki çalışmamız devam ediyor, orada da göreceğiz bunu. Sosyal mesafe olağanüstü açılıyor -sayın vekilim söyledi başlangıçta- biz bu sosyal mesafeyi 1900'lerin başından itibaren, özellikle Amerika'da başlayan bir akım bu, farklı sosyal gruplar birbirlerine ne kadar yakınlar, ne kadar uzaklar bunu ölçmeye yarayan bir şey ama şimdi pandemiden dolayı başka şekilde kullanılıyor, neyse. Türk toplumunda böyle bir negatif kaçış varken Suriyelilere baktığımızda son 3 araştırmada Suriyelilerin mutluluklarının arttığını görüyoruz, kendilerini daha güvende hissediyorlar, daha entegre olmuş hissediyorlar, daha geleceklerini burada görüyorlar. İki toplum arasında bir asimetrik geçiş var, bu hayra alamet bir durum değil, bunun ileride ciddi bir sosyal gettolar oluşturma riski çok yüksek. Çok kırılğan bir toplum yapımız zaten var, çok gergin bir toplumuz. Yani, sonunda söyleyeceğimi başında söyleyeyim, bir toplum kendi içinde ne kadar gerginse sonradan geleni kabul etmekte de o kadar zorlanıyor. Onun için biz bir şey yapacaksak önce kendimize yapmamız gerekiyor, kendi içimizdeki gerginliği azaltmamız gerekiyor. Eskiden Türk toplumumuza "Suriyeliler kimdir?" diye sordüğümüzda "Mağdurlar, savaştan kaçanlar, zulüm görenler." falan diyorlardı, şimdi, tamamen, işte "Bize sorun olacak insanlar, ülkelerini koruyamayanlar, bizi zor durumda bırakacak insanlar, bize yük olacak insanlar." gibi ne kadar negatif şey varsa daha ön

plana çıkmış durumda. Sağ tarafta o daha küçük görünenler de bölgesel, demografik analizler var. Yani, yaş gruplarına göre buna nasıl cevap veriliyor falan, onun için onların hiç ayrıntısına girmeyeceğim, bunları geçeceğim.

Şimdi, kültürel yakınlık konusu da çok tartıştığımız bir şey. İşte, Suriyeliler kardeşimiz, din kardeşimiz vesaire. Bu algı başlangıçta da çok konuşuluyordu biliyorsunuz, özellikle ensar kavramı çerçevesinde. Biz, bunu ölçemeye çalışıyoruz, yani, toplum Suriyelileri ne kadar yakın görüyor diye. Benim, 2014 çalışmamda yüzde 70'i Türk toplumunun, "Biz hiç kültürel olarak aynı değiliz." diyordu, çok şaşırmıştım ben onu bulduğumda, o bulguyu. Sonra bu oran yükselmeye başladı, yüzde 80'e çıktı, en son araştırmada yüzde 82'ye neredeyse ulaştı. Türk toplumu, bir biçimde bir tavır koyuyor, yani "Birbirimize benzemiyoruz." diyor. Benzemiyor muyuz? Aslında benziyoruz ama bu bir algı meselesi neticede bazı şeyler vardır ki illa gerçek olması gerekmiyor, algı böyle gidiyor. Dolayısıyla şeye çok fazla güvenmemek lazım, birbirimize benziyoruz, dolayısıyla kolay kaynaşırız, bu her zaman olmuyor. İki Almanya 45 sene ayrı kaldı, birleştiler, şu an hâlen doğu Almanlarla batı Almanların uyumu tartışılıyor. Yani, kardeşi bile olsan, aynı ırktan da olsan, aynı dinden de olsan bu işler kolay olmayabilir.

"Yardım yapıyor musunuz, dayanışma nasıl?" dedik. Yardım çok yüksek oranlarda, Türk toplumunun yüzde 34'ü yardım yaptığını söylüyor ama ne zaman yaptığını sorduğumuz da bunu daha çok önceki dönemlerde yaptıklarını görüyoruz. Türk toplumu, Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı olduğunu görmeye başladıktan sonra ve sayıları artıktan sonra bütün bu desteği azaltmaya başladı. Dolayısıyla, burada da yeni bir duruma doğru geçtik. Sosyal ilişkiler Türk toplumuna göre çok sınırlıdır. Suriyelilere soruyoruz "Yok, biz Türklerle çok muhabbeteyiz." diyorlar ama Türk toplumu burada da bir tavır koyuyor. Bence, ilişki ister istemez kentsel hayatta devam ediyor ama Türk toplumu her alanda daha az ilişki kurduğunu söylüyor, bu da bizim yine önemli sorunlarımızdan birisi. "Bunlar nasıl yaşıyor?" diye sorduğumuzda Türk toplumunun cevabı "Türk devletinin yardımıyla." Şimdi, Türk toplumunun bu yargıya varması için yeterince enstrüman var ortada. Bence, Suriyeliler politikasının en önemli eksiklerinden birisi iletişim stratejisi, bu konuyu hâlen geliştiremedik. Toplumda pek çok konuda çok yanlış bilgiler var, algılar var ama bunu da böyle merkezden yerleştiremeyiz, daha gerçekçi verilerle paylaşmamız lazım. Türk devletinin -yani bunu tabi vekillersiniz anlatacak bir şeyim yok, haddim değil ama- Suriyelilere düzenli, sürekli ödediği bir para yok, böyle bir şey hiç olmadı. Çok istisnai birkaç aile, birkaç yer falan olabilir ama onun dışında şu an bile yürütülen "Kızılay Kart" adı altında yürütülen yardım, destek bile tamamen Avrupa Birliğinden gelen paranın dağıtılmasıyla ilgili bir şey. Dolayısıyla, bu konuda Türk toplumunun algısında "Bunlar bize yük oluyorlar." algısı çok net, bu algıyı değiştirmek lazım. İkinci grup da diyor ki "Bunlar dileniyor." Ya ne kadar dilenebilirler, dilenmekle bu hayat geçmez. 4 milyon bir kitleden söz ediyoruz. Sosyal mesafe çok yüksek görünüyor ve her geçen gün ne yazık ki bu sosyal mesafe açılıyor. Eskiden eksi 36'ydı şimdi eksi 51'e çıktı, korkarım daha da yükselecek gibi görünüyor ve Suriyelilere sorduğumuzda kapanıyor, biz Türk toplumuna sorduğumuzda açılan bir sosyal mesafe görüyoruz, bu grafikte en altta görebilirsiniz. Alttaki küçük yuvarlaklar 2017 rakamları, büyükler 2019, açılıyor, ne kadar açılırsa o kadar vahim. Yani sıfıra doğru yaklaşmak lazım sosyal mesafenin daha makul bir seviyeye gelmesi için. Daha komiği, Urfa'da yaptığımız çalışmada sosyal mesafe Türkiye ortalamasından bile fazla çıktı ki Urfa'dan söz ediyoruz hani Suriye toplumuyla kültürel olarak çok daha yakın olabilecek, çok daha dayanışma gösterebilecek, aşiret bağları olan, akrabalık bağları olan bir toplumdaki sosyal mesafeden söz ediyoruz. Dolayısıyla bu akrabalık ilişkisine çok fazla güvenmemek lazım, sayı büyürse herkes korkuyor. Suriyelilere yönelik artan kaygılarla ilgili, az önce söyledim, tekrar etmeyeceğim, her alanda, iki sene öncesine karşılaştırdığımızda, Türk toplumunun kaygısının arttığını görüyoruz. Bu yakın zamanda siyasete baskı yapacak, bundan hiç kuşkunuz olmasın. Peki, diyoruz, kaygınız var da kişisel zarar gördünüz mü? Yüzde 13,7 civarında Suriyelilerden kişisel zarar gördüğünü söylüyor, hani duydum ettiimin dışında kişisel zarar gördün mü diye. Bu tabii ki sınır

bölgesinde daha yüksek oranlarda, oralarda tedirginliği anlamak mümkün ama bazen de insanlar zarar görmese de zarar göreceği endişesine kapılabiliyorlar. Yersiz de olsa bir endişe var. Peki, zarar nedir? Siz zarar gördünüz de “Zarar nedir?” diyoruz. “Hırsızlık.” diyor. Kamu verilerine bakıyoruz, güvenlik birimlerinin verilerine bakıyoruz, öyle bir şey çıkmıyor ama hani “Bunların bir kısmı kapatılıyor.” vesaire diyor toplumda öyle bir söylenti de var ama diyelim ki öyle değil. Yine de bu rakamların abartılı olduğunu düşünüyorum ben. Toplum bir reaksiyon veriyor ben onlardan zarar görüyorum diye, bunu da görmek lazım.

“Suriyeliler döner mi?” diye soruyoruz Türk toplumuna. Türk toplumunun artık yüzde 90’ı Suriyelilerin en az yarısının Türkiye’de kalacağına inanıyor yani en az yarısı demek de 2 milyon demek. Bu arada Suriyeliler 3,6 milyon geçici koruma, 120 bin ikametle kalan ve 120-130 bin de en son sayı oydu, vatandaşlığa alınan, bunların hepsini Suriyeli toplumu diye nitelemek lazım. Bizim araştırma geçici koruma altındakilerle ilgili ama Suriye deyince Türk toplumunun aklına bu geliyor. Suriyelilerle huzur içinde bir arada yaşayabilir miyiz, madem onlar kalıyor Türkiye’de. Türk toplumu gayet net yani yüzde 75’i “Hayır, biz yaşayamayacağız onlarla huzur içinde.” gibi bir algısı var. Dolayısıyla 2’nci bir sorumuz “Peki Suriyeliler Türkiye’de kalıyor, nerede yaşasınlar?” “Güvenli bölgeye gönderelim orada işte şeyde yaşasınlar, onlara ayrı şehir yapalım, geri gönderelim.” vesaire gibi gayet izolasyona yönelik bir şey var. Yani aslında bir arada yaşıyoruz ama bir arada yaşadığımız hâlde itirazımız var ve bu itirazlar farklı şekillerde dile geliyor yani Türk toplumunun bu konudaki rahatsızlığı belli ama reaksiyona dönmüyor, bu iyi bir şans, inşallah bunu sürdürebilir diye umut etmek istiyorum. Suriyelilere siyasî haklar verilsin mi? Herkes reddediyor, ben bunun parti analizini de vereceğim, ortalama yüzde 87 hani AK PARTİ’lilerde bile yüzde 80 civarında “Hayır, siyasî hak verilmesin.” diye. Çalışma izni verilsin mi? Çalışma iznine de itiraz çok yüksek, yüzde 56 civarında. Bir taraftan “Türk devletinin üzerine yük oldular diyorlar.” E, çalışma izni verelim, ona da itiraz var, daha da büyük itiraz iş yeri açmalarına olan itiraz. Bunu hem kalıcılığın unsuru olarak görüyor Türk toplumu hem de işte “Vergisiz çalışıyorlar, şöyle oluyor, haksız rekabet oluyor.” falan gibi itirazlar var. Onlar uyum sağladı mı diye soruyoruz? Tabii Türk toplumu büyük ölçüde “Bunlar uyum falan sağlamadı.” diyor ama Suriyelilere soruyoruz, diyorlar ki “Biz yüzde 90’ın üzerinde uyum sağladık.” Ama ben bu soruyu Almanya’daki Türklere de sordum. Türkler diyor ki “Biz Alman toplumuna gayet iyi uyum sağladık.” Almanlara soruyorsun, başka bir şey söylüyorlar. Yani bu iş birazcık da duygu meselesi ve perspektif meselesi.

Şimdi, “Suriyeliler Türk toplumunun en önemli kaçınıcı sorunudur?” diye sorduğumuzda ortalama 3,3 çıkıyor. Türk toplumunun yüzde 27’sine göre Türkiye’nin en önemli sorunu Suriyeliler. Hani ekonomiden de, terörden de, bilmem neden de daha yüksek bir sorun ama her hâlükârda Türkiye’nin ilk 3 sorunu arasında görünüyor yapılan birçok araştırma bunun gösteriyor. Bunu siyasetin göz ardı etmesi mümkün değil, eninde sonunda bu gündeme gelecek ama Suriyelilere yönelik dayanışmanın, desteğin ve duygusal desteğin yani sempatinin ciddi bir biçimde azaldığını, onlara yönelik kabul düzeyi hâlâ yüksek olsa da bunun böyle daha çok tolerasyona doğru evrildiğini görüyoruz. Yakın zamanda Türkiye’de göçmen karşıtı bir parti kurulursa şaşırmam, onun bir kaynağı var artık yani oraya doğru yürüten politik alanlar olacak ona hiç kuşku yok. Daha kısa bir biçimde de Suriyelilerden söz edeceğim, ondan sonra tamamlayacağım. Dediğim gibi Suriyelilerle ilgili bütün veriler gayet pozitif yani Suriyelilerde iki sene içinde 2017’den 2019’a kadar bütün verilerde Suriyelilerin kendilerini çok daha iyi hissettiklerine dair bir algı çıkıyor ortaya. Şimdi, Türkiye’deki profille ilgili bir şey söyleyeyim. Buraya almamışım galiba onu ama Türkiye’deki Suriyelilerin yüzde 80’i Arap görünüyor, yüzde 16’sı Kürt, yüzde 11-12 civarında da Türkmen görülüyor. Hani bu yapı, üç aşağı beş yukarı oturuyor diğer verilerle de zaten ve o da dayanışma ağlarını etkiliyor aslında. Okuryazarlık konusunda Türk toplumunun bayağı bir gerisinde görülüyorlar. Bu ilerde bir arada yaşayacak ki benim bu konuda hiç şüphem yok 2015’ten beri bunu bağır bağır söylüyorum. Suriyeliler bir yere gitmeyecek isterseniz

kapıları açın, isterseniz Suriye’de savaş bitsin, en sevdiğiniz iktidar gelsin, bu işin artık geri dönülemez olduğunu düşünüyorum sosyolojik bakımdan. “Suriyeliler nasıl yaşıyor?” diye sordüğümüzda yüzde 36’sı destek aldığını söylüyor. Ne alıyorlar? Kızılay Kart. Yani 120 TL ayda su yardımı denilen işte ESSN yardımı denilen parayı alıyorlar. Onun dışında, Suriyeliler çalışıyorlar hem de inanılmaz yoğun bir biçimde. Hatta 12 yaş, 13 yaş, 14 yaş, 15 yaş, 16 yaş gruplarında da bayağı yoğun çalışanlar var. Kadın çalışma oranı çok düşük, yüzde 6’larda. Yoğun olarak erkek yoğun bir çalışma temposu var ama Suriyelilerin yüzde 38’i aktif olarak çalışıyor bu da 1,2 milyon, 3 milyona falan denk geliyor.

Şimdi, bu çalışma daha düzenli hâle dönüşmüş o da önemli bir şey. Nasıl çalışıyorlar? Kayıt dışı çalışıyorlar. Bu da çok tartışılıyor. Kayıt dışı çalışıyorlar, doğru, Türkiye’de onlara çalışma hakkı verildi ama bunun uygulaması çok zor görülüyor çünkü en az asgari ücret almaları lazım, hiçbir iş adamı da hele bu dönemde vermiyor. Şu an bile pandemi döneminde verilen para asgari ücret değil biliyorsunuz.

Şimdi, Türkiye’de kayıt dışı ekonomi nasıl diye baktığınızda, Türkiye ekonomisinin yüzde 30’u kayıt dışı. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 10 milyon kişi kayıt dışı çalışırken Suriyelinin kayıt içinde çalışması beklenemez. Hatta bana kalırsa Suriyeliler konusunun Türkiye’de beklenenden daha az sorun olmasının en önemli sebeplerinden birisi bu, Suriyeliler kendi hayatlarını kendileri kurdular kayıt dışı ekonomi içinde. Bu Türk toplumuna da yaradı ama bunu abartmamak lazım. Geçen yapılan bir analiz vardı: Suriyelilerin millî gelire katkısı 75 milyon dolarmış, güzel ama sadece Suriyeli çocukların, 680 bin çocuğun Türkiye’ye bir yıllık maliyeti 680 milyon eurodur yani dolayısıyla o katkı o kadar abartılacak bir şey değil ama yine de en azından Türk devletinin yardımına ihtiyaçları olmuyor, kendi ayakları üzerinde durmaları bence son derece önemli ve değerli bir şey.

Suriyeliler, kültürel olarak bize daha yakın olduklarını kabul ediyorlar. Türk toplumunun kendilerine iyi davrandığını düşünüyorlar ve bu iyi davranma 2017-2019 arasında pozitifite gitmiş yani Türk toplumunda rahatsızlığa rağmen Suriyelilerde başka bir şey var. Niye böyle oluyor? Bunun olmasının bence 2 tane sebebi var. Bir: Türk toplumu kendisine sorduğunuzda çok şikâyet ediyor ama aktive etmiyor bunu yani pasif bir direniş var, rahatsız ama şey yapmıyor. İki -daha da önemlisi bence-: Suriyeliler kendi içlerinde yaşıyorlar yani kendi sosyolojik gettolarını oluşturdular. Türk toplumu ne düşünüyor, ne ediyor onun çok farkında bile değiller aslında dolayısıyla bu konuda iyiler. Hatta mesela, çalışma koşullarının çok kötü olduğunu düşünüyorlardı, 2017’de “Yüzde 50.” diyordu şimdi yüzde 36’ya düştü bu. Ayrımcılık konusu yüzde 25’ten 21’e düştü. Her konuda bir azalma, sağlık konusundaki sıkıntılarının azaldığını düşünüyorlar vesaire. Suriyelilerde sorunlarının azaldığına dair ve kamu hizmetlerinden memnuniyetin de artışına dair ciddi bir algıyı çok net bir biçimde görüyoruz.

Bu tablonun çok önemli olduğunu düşünüyorum. İki senede değişen farka bakın. 2017’de dedik ki “Suriye’ye dönme konusunda ne düşünüyorsunuz?” “Hiçbir şekilde dönmem, ne olursa olsun dönmem.” diyenlerin oranı yüzde 16,7’ydi, iki senede bu oran yüzde 51,8’e çıktı. Bu bence olağanüstü yüksek bir dönüşüm. İkinci şık da şuydu: “Suriye’de savaş biterse bizim istediğimiz iyi bir hükûmet kurulursa o zaman dönerim.” diyorlardı yüzde 60’ı, bu birdenbire yarıya düştü, yüzde 30’a düştü yani bu dönme eğilimlerinin ne kadar tükendiğini, Suriyelilerin kendi ülkelerinden umutlarını nasıl kestiklerini çok net bir biçimde gösteren bir tablo diye düşünüyorum.

Türkiye’de bir gelecek öngörüsü hepsinde çok yoğun bir biçimde var. “Geri dönmeyi planlıyorum.” diyenlerin oranı yüzde 6,8. Bir de planlıyorsunuz yani Almanya’daki Türk de altmış sene boyunca hep planladı ama dönmek başka bir şeydir sosyolojik olarak. 3’üncü ülkeyi sorduk “Başka bir ülkeye gider misin?” “Giderim.” diyor yüzde 30 civarında ama yani sınırı aşarak, bota binerek değil hani “Davet gelirse giderim.” Davet gelirse herkes gider, bunu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına da sorsak benzer sonuç çıkardı diye düşünüyorum. Türkiye’den ne istiyorsunuz? Tabii ki vatandaşlık

istiyorlar ve her geçen gün çifte vatandaşlık isteyenlerin oranı düşüyor, daha çok Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı istiyorlar, sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı. Bu da yine bir başka kanıt onların kendi toplumlarıyla olan bağlantıları bakımından.

Bunları geçiyorum, dediğim gibi çok veri var ama bu verilere sizin eğer vaktiniz olursa ya da ilginiz olursa tekrar bakarsınız. Her alanda, daha çok vatandaş olmayı isteyen Suriyeli var. Türkiye’de kalmak istemek, dışlanma duygusunun azaldığını düşünmek vesaire gibi sürekli şeyler var.

Şimdi, en başta bir şey söylemiştim, tekrar ona dönüyorum. Bu sadece içimizde yaşadığımız bir olay değil bir de bu işin tabii küresel bir boyutu var, Avrupa Birliği başta olmak üzere. Hani dedim ya başta: Acaba dünyada en fazla mülteci barındıran ülke olmak iyi bir şey mi? Bizden önce kim vardı dünyada en fazla mülteci barındıran ülke? Sanıyorum ya Pakistan’dı ya Uganda’ydı falan; bilmiyorum. Kimse çok mülteci aldım diye sevinmiyor, hatta mülteci almamak için de herkes direniyor. En son Avrupa Birliği yeni bir pakt açıkladı, o paktta bile şunu söylüyor: “Nitelikli göçmenleri alalım ama mültecilerin gelmemeleri için elimizden geleni yapalım. Onlara yakın ülkelere destek verelim, duvarları örelim, Frontex’e güç verelim.” falan. Çok net dışlayıcı ve korumacı bir yaklaşım. Şimdi, geçen hafta İngiltere İçişleri Bakanlığının bir “tweet”i: “Biz övünüyoruz, bundan gurur duyuyoruz; Avrupa’da en fazla mülteci yerleştirmesi yaptık.” diyor. Şahane, kaç yapmışlar biliyor musunuz? 5.600. Şimdi, 5.600’u satabiliyorsunuz “Mülteci yerleştirdim.” diye ama 3 milyonu, 4 milyonu satamıyorsunuz. Dolayısıyla mülteciler konusundaki riskin çok yüksek olduğunu unutmamamız lazım.

Bir şey daha söyleyeyim, bu uyum konusunda -hani bu Komisyonun da ismi- bazen bunu biraz fazlaca küçümsediğimizi düşünüyorum. Uyum konusu çok çetrefilli bir şey. Ben böyle bir şema çıkarmaya çalıştım, hâlâ üzerinde çalışıyorum, her gün yeni bir şeyler ekliyorum ama bu konuda bir kere birkaç tane önemli husus var. Bir: Bu işin bir devlet ayağı var ama devlet ayağı yetmiyor, toplumun kabulü gerekiyor, toplumu ikna etmeniz gerekiyor. Türk toplumunun elini ayağını öpmek lazım, olağanüstü bir dayanışma gösterdiler, olağanüstü bir direnç gösterdiler. Toplumun kabulünü sürdürülebilir kılmamız lazım. İki: Bazı gerçekler var, istemiyor olabilirsiniz Suriyelileri ama bir de başka rahatsızlıklar gibi... Benzetmek yanlış olabilir diye bu kavramı kullanmayayım ama bu bir gerçeklik. Kitlesel göçlerde süre iki seneyi geçince insanlar ülkenin her tarafına yayılınca ondan sonra artık kendi yaşamlarını kuruyorlar. Bu ülkede Suriyelilerin 600 bin civarında bebeği oldu. 680 bin Suriyeli çocuk Türk okullarına gidiyor, Türkçe öğreniyor. Türkiye’nin her tarafında yaşıyorlar, 1,3 milyon Suriyeli çalışıyor, yeni bir yaşam kurdular. Bu insanlar için bu saatten sonra Suriye’de olup biten onları ilgilendirmiyor. Çok küçük bir bölümü belki Avrupa’ya gider, çok küçük bir bölümü belki geri döner ama asıl kitle bizimle birlikte kalacak. Onun için yerel uyum süreçlerine önem vermemiz gerekiyor çünkü çok dengesiz bir dağılımımız var. Bu işin yerelde halledilmesi gerekiyor ve bu konuda toplumun dayanıklılığını artırmamız gerekiyor. Belirli hedef grupları belirlememiz gerekiyor, mesela 33 bin Suriyeli üniversite öğrencisi var, onları hedef grup olarak belirlememiz lazım. Niteliklileri kaçırmamak için neler yapabiliriz onun üzerine kafa yormamız gerekiyor.

Dediğim gibi çok anlatacak şey var ama burada durayım. Kusura bakmayın, böyle aralıksız, bandır bandır diye gittim. Umarım yormamışımdır sizi.

Varsa sorularınız büyük memnuniyetle cevap vermek isterim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam, çok teşekkür ederiz değerlendirmeleriniz için.

Ben sorulara geçmeden, hocam çok söyledi, bir şey söyledi, tek bir cümleyle sormak istiyorum: Mülteci almak doğru mu, yanlış mı Hocam? Sorum bu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Soru neydi özür diliyorum?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam dedi ya “Biz mülteci almakla övünüyoruz. Övünülecek bir durum mu değil mi?” vesaire. Ben de soruyu şöyle sormak istiyorum: Mülteci kabul etmek doğru bir politika mı, yanlış bir politika mı?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Şöyle: Mülteci kabul etmek... Biz nasıl aldık mültecileri? Yani başımızda bir savaş vardı, insanlar ölümden kaçıyordu. Sınırımızı açmak kadar doğal ve doğru bir şey olamazdı, sınırımızı açmalıydık. Bununla ilgili zerre kadar bir tartışmaya bile hiç gerek yok. Yani başımızda insanların ölmesine izin veremezsiniz. Şu an yanı başımızda yine bir kriz var, savaş devam ediyor Suriye’de. Peki, ne yaptık biz? Oradaki bir bölgenin içinde insanları tutup orayı yönetmeye çalışıyoruz şu anda. Değil mi? Dolayısıyla mülteci almak... İnsanlar savaştan kaçırırsa alırsınız.

Bir de mültecilik genelde bireysel bir başvuru biliyorsunuz onun için biz Türkiye’dekilere geçici koruma verdik çünkü bireysel başvuru söz konusu değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Kitlel bir göç var.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Kitlel bir göç hareketi. Ama kitlel göçü yönetmek konusunda biraz fazlaca küçümsediğimizi düşünüyorum. Esad’ın gidişine her şeyi çok odakladık, Esat giderse sorun çözülecek duruma ve bizim 2 tane stratejik kararımız var Başkanım. Bir: Başınızın çaresine bakın. O zaman olayın coğrafyası değişti, demografisi değişti. Bu bilinçli bir kararsa amenna ama değilse burada bir hata var. İki: 2016’dan itibaren Suriyeli çocuklar geçici eğitim merkezlerine gidip Arapça eğitim alıyorlardı Suriye müfredatına göre. “Kapatıyoruz bunları, Türk okuluna gideceksiniz Türkçe öğreneceksiniz.” dedik, oradan itibaren bence Türkiye adı konulmamış bir uyum politikasına başladı yani onlarla bir arada yaşama ve bir arada devam etme politikasına başlamış oldu.

Dolayısıyla mülteci almak, dediğim gibi, insani bir davranış, bir devletin büyüklüğünü gösteren bir şey. Bu büyük dediğimiz devletlerin hiçbirinin etrafında da böyle mültecilik olayı yok. İşte, bir Amerika’ya gelen Venezuelalılar, Meksikalılar, bilmem neler var; onu korumaya çalışıyorlar. Bizim yanı başımızda, uzaktan bakıp başka bir şey yapabilecek bir hâlimiz yok, dolayısıyla onu tartışmıyorum ama şunu söylüyorum. Şimdi, dün bir tane toplantıya katıldım. MIPEX diye bir entegrasyon endeksi var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Katsayı endeksi var.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Dünyanın bütün ülkelerinde yapmışlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – En iyisi Kanada.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Türkiye diyor ki... Türkiye’ye 47 puan vermişler. Niye? “‘Political rights’ yok, siyasi katılım yok.” diyor. Elinin körü! Şimdi, Almanya’da altmış sene kalmış Türk’le benim burada mülteci olan Suriyeliyi aynı kategoriye koyuyor. Şimdi, bir kere burada, başında kategorik bir hata var.

Şimdi, dünya bu işi hep göçmen üzerinden götürüyor. Uyum dediğimiz konuyu, biz ilk defa dünyada Türkiye’de gerçekleştiriyoruz mülteci için. 3 milyondan fazla mülteci için uyum yapmanın başka örneği yok. Onun için yeni kavramlar üretmemiz gerekiyor, olaya öyle bakmamız gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Mahmut Bey, Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan.

Değerli Hocam, çok teşekkür ediyorum, çok faydanız oldu.

Bilemiyorum, bu sunumu Komisyona, değerli hocam bize verebilecek mi?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Tabii tabii, ben paylaşabilirim, hiçbir sıkıntısı yok.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben zaten hocamızın araştırmasının dijitalini de grupta paylaştım geçen hafta, görmüşsünüzdür.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Göremedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Grupta paylaştım diye biliyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman onu istiyoruz mümkünse.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Dijitali attık, gruba attık. Kitapçığın tamamını gruba attık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki.

Soru şu: Değerli Hocam, sunumunuzda “Urfalılar neden Suriyelilere mesafeli?” onu söylediniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey Urfalı olunca biraz canını sıkı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çünkü Urfa’daki... Ben İstanbul Milletvekiliyim, İstanbul’da yaşıyorum. Hocam Sultanbeyli örneğini verdi, İstanbul’u bilen arkadaşlarımızdan Sultanbeyli’yi bilen varsa bir cadde komple Suriye yazısıyla yazılı, siz orada Türk birini bulamazsınız. Yani, bu sadece Urfa’ya özgü bir sorun değil, bu Türkiye’nin bir sorunu netice itibarıyla.

Urfa’daki Suriyeliler de “Bizi bu hâle Türkiye getirdi çünkü Hükûmet bizi kullanıyor.” diyorlar. Aynen sizin dediğiniz gibi hocam “Bize yardımları Avrupalılar veriyor.” diyorlar. Urfalılarla kavga eden Suriyeliler “Seni öldürürüm, Suriye’ye kaçarım.” şeklinde tehdit ediyorlar; Akçakale’de, sınırda, o ilçelerde bu olay çok yoğun bir şekilde.

Aynı zamanda Suriyeliler ucuz iş gücü olarak Urfalıların istihdam alanını azaltıyor yani onu söylediniz. Yani, bu mevsimlik tarım işçisinden tutun, inşaat işinden tutun, ayakkabı boyacılığından tutun seyyar satıcılığa kadar bunların hepsi var orada. Şanlıurfalıların Suriyelilere mesafesini neye bağlıyorsunuz Hocam? Urfa’da sosyal mesafe neden Türkiye ortalamasının üzerindedir? Sayın Başkanın size sorduğu soruyla paralel olarak, aynı şekilde, Türkiye mültecilere ilişkin geri alma sözleşmesini imzalamıştı, bu geri alma sözleşmesi doğru mu sizce?

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Estağfurullah, ben saygılar sunuyorum.

Şimdi, Urfa benim için hayatımda... Ben otuz senedir göç çalışıyorum. Sayın Abdullah Valim aradı beni. Yani, bence bir bürokratin böyle bir şey yapması olağanüstü, benim hoşuma gitti.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çok iyi bir validir, onu da söyleyeyim.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Beni tanımıyor, hiçbir ilişkimiz yok, bir iki sefer televizyonda görmüş. “Hocam, bir buraya gelin, buradaki Suriyelilerle ilgili bir çalışma yapalım.” dedi. Gittim ben de oraya, bir çalışma yaptık ve benim için çok öğretici oldu.

Urfa Türkiye’nin ne yazık ki... Ben yüksek lisans tezimde de, 90’lı yıllarda, Urfa’ya gidiyordum -siyasal davranış üzerine çalışıyordum o ara Ergun Özbudun’la birlikte- onun için Urfa’yı o zamandan beri biliyorum. O zaman GAP heyecanı vardı oralarda bir de; bir tane Harran Oteli vardı başka da bir şey yoktu. Şimdi Urfa 2 milyonluk bir şehre dönüştü ama ne yazık ki o yoksulluğu, hele ki göreceli yoksulluğu devam ediyor. Türkiye’deki sosyoekonomik veriler itibarıyla Urfa Türkiye’nin en altında. Eğitim seviyesi, işsizlik, yatırımlar, bilmem neler falan; büyük bir çaba var ama öyle. Şimdi bu kadar gariban bir kente 450 bin insan geliyor. Bu kentteki insanların başlangıçta gösterdikleri dayanışma öyle böyle bir dayanışma değil ama ondan sonra artık yorulmaya başlıyorlar. Bir gün bir toplantıda Urfa Belediye Başkan Yardımcısı bana: “Hocam bize ensar ensar diyorlar da ensarın takati kalmadı.” dedi. Şimdi bu bir takat meselesi bir noktadan sonra.

Avrupa'daki bir ülkede -yani Almanya dışında hiçbir ülkede- Urfa'da olan kadar mülteci yok yani. Siz koca koca Avrupa ülkelerinin, o zengin ülkelerin nüfusundan daha fazlasını bir yere yığıyorsunuz. Urfa'daki Suriyeli ilkokul çocuklarına yapmanız gereken 220 tane okul var. 220 okul yaparsanız standart bir eğitim sağlayabilirsiniz. Peki bunu yapamayınca ne yapıyorsunuz? 20 kişilik öğrenci sınıfı 47 kişiye çıkıyor. Eğitim kalitesi düşüyor otomatik olarak çünkü öğretmen oradaki Suriyeli çocukla ilgileneceğim diye ister istemez öbüründen kaçınmış oluyor. Dolayısıyla, kitlesel göçlerde 4 tane endişe çıkıyor Başkanım, bu Urfa için de geçerli:

1) “İşimi elimden alır.” Şimdi, Urfa'da bir başka şey daha var: “Eşimi elimden alır.” Bir de öyle bir travma var orada, kadınların nefreti öfkesi çok daha yüksek Urfa'da yani bütün o sınır bölgesinde.

2) “Güvenlik olaylarında sıkıntı yaşarız.” Şimdi, yazık ki güvenlik olaylarında sıkıntı yaşanıyor orada, bölgelerde çünkü Suriyeliler kendi içindeki yeni “network”lerini oluşturmaya başladılar, zaten hazır yapılar vardı. Eyleme geçmeseler bile insanlar bu yapıları bir tehdit unsuru olarak görüyor.

3) Bir kimlik kaybından söz ediyorlar. Urfa gibi “peygamberler şehri” denilen yerde Arapça tabelaya itiraz ediyor insanlar; bugün ediyorlar, ilk başlangıçta etmiyorlardı.

4) Ama en önemli husus ne? Kamu hizmetlerinde eksilme. Şimdi, adam “Tamam, kardeş hoş geldiler de, devletim kapıyı açtın Allah razı olsun da, ben niye mağdur olayım?” diyor. “Hastaneye gidiyordum, on beş dakika bekliyordum şimdi bir saat bekliyorum.” “Çocuk okula gidiyordu, 20 kişilik sınıf 47 kişiye çıktı.” “Parka gidiyorum her taraf dolu.” “Bilmem şu yükseldi, bu yükseldi.” Kamu hizmetlerindeki aksama toplumun bütün tepkisini artırıyor, ondan sonra kardeşiniz de olsa siz bir rahatsızlık yaşıyorsunuz. Aslında bence genel sıkıntı bununla ilgili bir şey diye düşünüyorum. Yoksa hani Urfa olmaktan kaynaklanmıyor. Yoksul bir kente tekrar o yoksulluğunu katlayacak yeni bir kitle gelmiş oluyor.

Şimdi, geri kabul anlaşması... Geri kabul anlaşması ve diğer bütün anlaşmalar Avrupa Birliğiyle üyelik müzakeresinin bir parçası olarak düşünüldü. Türkiye'nin Yunanistan'la da geri kabul anlaşması vardı hatta ondan daha öncesinde vardı -Atay Başkanım çok iyi bilir onları- ama geri kabul anlaşmaları bir süre sonra tılandı. Çünkü bakın, 2011'de Türkiye'de 58 bin mülteci vardı. Hadi bunun 5 bini kaçsın karşı tarafa, geri kabul anlaşması yapıyorsun, onun karşılığında sen de bir takım çıkarlar elde ediyorsun, o 5 bin geliyor, idare ediyorsun onu ama sayılar 100 binler, 200 binler, 1 milyonlar, 3 milyonlar, 4 milyonlar olunca sistem çöküyor. Onun için geri kabul anlaşması bu saatten sonra tabii Türkiye'nin... Zaten uygulamıyoruz, biliyorsunuz onu yürürlükten kaldırdık, dolayısıyla geri kabul anlaşması rafa kalkmış oldu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – “18 Mart Mutabakatı” demek lazım ona, geri kabul demeyelim Hocam da, kanunlar karışıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl yürürlükten kaldırdık efendim? Yani özür dilerim, nasıl yürürlükten kaldırdık? Yukarıda bunun şekli var, nasıl kaldırdık?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Yani, o konuda Dışişleri Bakanının açıklaması var, Dışişleri Bakanımız “Biz kaldırdık bunu.” dedi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hukukçuyuz yani nasıl kaldırdı onu? Kaldırmanın bir usulü var.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Tamam, anladım, anladım. O sizin siyasi tartışma alanınız, onu bilemem.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, siyasi tartışma değil, hukuken söyledim yani siz de devletler hukukunda çalışan bir Hocamızsınız.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Şimdi şunu söyleyeyim ben size: Biz, mesela, şubat ayında Yunanistan sınırını korumama kararı verdik, en kibar deyişimle söyleyeyim. Peki, bunun uluslararası hukuktaki yeri nedir? Şimdi biz bir taraftan şikâyet ediyoruz, oraya gittiler, dövüldüler, eziyet gördüler, “push back” oldu, bilmem ne oldu, tamam, bunda haklıyız ama mesela bizim sınırı korumama kararımız uluslararası hukukun neresinde?

Şimdi, bu mülteci konusu bütün ülkeleri birbirine düşürdü. Dublin Anlaşması denilen Avrupa Birliğinin kendi arasındaki dayanışmayı bile allak bullak etti, çöp etti. Yani kimse... Bakın şöyle oluyordu: Yunanistan’dan giriyorlardı, Macaristan sınırına geliyorlardı. Macaristan trene koyuyordu, hiçbirinin kaydını almadan, Avusturya sınırına bırakıp geri dönüyordu. Avusturyalılar alıyordu, Almanya sınırına bırakıp geri dönüyorlardı. “Almanya, al, sen ilgilen.” diyorlardı. Bu, Avrupa’da da çok gerçekleşti. Uluslararası kurumlar, bu kadar büyük mülteci sayılarından kurtulabilmek için ellerinden geleni yaptılar. Şimdi, en son, Avrupa Birliği yeni bir pakt açıkladı, çok net bir biçimde, başından sonuna kadar dışsallama. Çünkü mülteciye ufacak da olsa kapı aralayacak bir şeyi Avrupa Birliğinden zaten geçiremezlerdi. Onun için geri kabul anlaşması şu an yürürlükte değil, defakto olarak yürürlükte değil artık.

Biz, 2016 anlaşmasında şöyle dedik: Türkiye’den Yunanistan’a, Türkiye’den Yunan Adalarına geçen olursa ve bu tespit edilirse o zaman Türkiye bunları geri kabul edecek. Bunun karşılığında eğer giden Suriyeliyse, kaç tane Suriyeli gittiyse, diyelim ki 8 bin tane Suriyeli gitti, onları geri gönderecekler, biz onlara 8 bin yeni Suriyeli vereceğiz; bu da saçma sapan bir şeydi yani böyle çuval pazarlığı gibi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – 72 bin zaten o rakam.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Yılda da en fazla 72 bin olacaktı. Ne oldu biliyor musunuz? Dört senede toplam 25 bin kişi böyle, bu değişimle gidebildi. Suriyeli olmayan ne olacak? Avrupalılar dediler ki: “Onu tamamen size vereceğiz.” Ve biz o zaman kabul ettik bunu. Hani niye kabul edildi, ne oldu, onu ayrıca tartışalım ama öyle oldu ama şu an defakto olarak o anlaşma iki tarafta da yürümüyor, onu söyleyebilirim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun Servet Bey.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Teşekkürler Sevgili Başkan.

Size de teşekkürler Sayın Hocam.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Kendiniz tanıştınız herhâlde Hocamızla da.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Evet, vallahi mutlu oluyorum ben de.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Ben İnsan Hakları Komisyonu üyesi Doktor Servet Ünsal, tıp doktoruyum.

Tabii, değerli bilgiler verdiniz. Ben özellikle de bir hekim olarak bugünlerde bütün dünyanın sorunu olan coronayla ilgili bir soru soracağım. Çünkü dünyada 60 milyona yakın vaka, 1,5 milyonun üzerinde de ölüm olayları var.

Tabii, ilk süreçte corona din, dil, cins, zengin, fakir ayırmadı dedik ama önümüzdeki süreçte ve sürecin sonuna doğru özellikle zengin yapıların coronadan çok daha az etkilendiğini söylemek istiyorum bir hekim olarak. Çünkü işin içine soğuğu, beslenmeyi, barınmayı da sokarsak bu iş tabii olanakla ilintili. Acaba tüm bu olumsuz koşullar -işte coronayı tetikleyen soğuktu, beslenmeydi, sağlıktı, barınmaydı gibi olaylar- mevcutken araştırmalarınızda özellikle yoğun yaşanan yerlerde... Bir örnek daha vereyim; örneğin Kilis’in kapısında, girişinde 103 bin yazıyor, Kilis’teki Suriyeli sayısı 116 bin Hocam yani mevcut yerleşik düzenden daha fazlası var. Acaba elinizde bir veri var mı? Bu kadar

olumsuz, kötü koşullarda ve çadırlarda yaşayan Suriyelilerde -Sayın Bakana da sorduk, öyle bir cevap alamadık ama- corona vaka sayısının çok çok olması lazım çünkü “50 bin küsur bin kişi çadırlarda yaşıyor.” dediniz. Böyle bir veriniz var mı?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Şimdi, şöyle: Sayın Vekilim, öncelikle çadırda yaşayan Suriyeli kalmadı neredeyse. Bizim kamplarımız dünya standartlarının bayağı üstünde sayılabilecek konteynerlar, diğer kötüler zaten kapatıldı yani 26 kamptan şu an 7 tanesi kaldı, onlar da son dönemde yapılan bayağı yüksek kaliteli. Bizim en büyük şanslarımızdan birisi o oldu aslında. Dolayısıyla orası da korunabiliyor, işte, dezenfektan işleri yürütülebiliyor, sağlık hizmetleri verilebiliyor. Kamp nüfusu çok fazla değil, eskiden olsaydı facia olurdu.

İkinci husus şu: Ben bu konuyu özel olarak da çok araştırdım, hatta biz bu seferki yeni araştırmamızda, şu anki saha çalışmamızda coronayla ilgili sorularımız da var Suriyelilere, yani bu olay onları nasıl etkiledi diye.

Şimdi, çok doğru söylediniz, başlangıçta “Herkesi aynı şekilde etkiliyor.” dedik, baktık, sonra öyle değil yani yine de garibana gidiyor. Çünkü gariban çalışmak zorunda, seyahat etmek zorunda. Türkiye’deki Suriyelilerin çok büyük bölümü gündelik çalışıyorlar, çalışmaktan başka seçenekleri yok. Yani evimde oturayım, iş yapayım diyecek bir şeyleri yok, dolayısıyla risk altındalar.

SERVET ÜNSAL (Ankara) - Ulaşım da zaten metroydu, metrobüsti...

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - İkinci risk, yaşadıkları konutlarla ilgili, olabilecek en ucuz yerlerde yaşıyorlar. Üçüncü risk, kalabalık aileler hâlinde yaşıyorlar: Nereden bakarsanız bakın çok riskli durumlar. Tek avantajları var genç nüfus olmaları, genç nüfus onları koruyor.

Ben bundan önce Abdullah Bey’le görüşmüştüm, Göç İdaresi Genel Müdürümüzle, bundan üç dört ay önceydi, “Hocam, Sağlık Bakanlığından verileri tam vermediler ama bana ‘Ya, bu Suriyelilerin acaba bir dokunulmazlığı mı var ya da bir direnci mi var bu virüse karşı çünkü çok fazla vaka gelmiyor.’ dediler.” Çok büyük ihtimalle ayakta geçiriyorlar yani taşıyıcı olarak geçiriyorlar.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Yüzde 85’i öyle Hocam.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Evet. Ama hocam, bir şey daha var, şimdi biz hastane kayıtlarından alıyoruz ya her şeyi. Şimdi, Suriyelilerin sağlık hizmetlerine ulaşımı var, erişimi var ama özellikle bu dönemde bütün mültecilerin ve Suriyelilerin de hastanelere gitmekten de biraz çekindiklerini hepimiz biliyoruz. Yani o konuda da belki vaka sayıları bilinenin de üstünde ama gitmiyorlar.

İl göç müdürlükleri üzerinden gelen verilerde de çok anormal sayılar görülüyor ama yani Türkiye ortalamasının daha üstünde olması beklenebilir, belki genç oldukları için dirençli olabilirler –hani, haddim olmayan bir konuya girmek istemiyorum- ama burada hakikaten garip bir durum var. Panmedi tabii ki en çok onları vuracak, öyle gibi görülüyor ve daha önümüzdeki dönem, belki de daha önemli, hastalığın o virüsünden daha tehlikeli olan şu: Bütün dünyada bir yoksullaşma yaşanıyor ve yaşanacak, öyle görünüyor, daha önümüzdeki bir süre de böyle devam edecek gibi, bu yoksullaşma en başta onları vuracak, daha da vahimi yerel toplumun öfkesini artıracak yani yerel toplumun onlara yönelik öfkesi artacak. Bizim mesela odak grup görüşmelerinde Suriyelilerin mesela otobüsteyken...

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Süper taşıyıcı Hocam bunlar.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - ...kendi aralarında Arapça konuşmaktan çekindiklerini söylüyorlar çünkü konuştuklarında tepki gördüklerini söylüyorlar. Dolayısıyla ileriki dönemde bunun sosyal gerginlikler için de ciddi bir kaynak olma riskinin çok yüksek olduğunu düşünüyorum, sadece hastalık bakımından değil, tıbbi bakımdan değil, sosyal anlamda da böyle bir risk olduğunu düşünmekteyim maalesef.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Hocam, aşılar da aynı sıkıntı var, 680 bin çocuğumuz var, çocukluk yaşı aşılar da... Toplumun büyük bir kesimi tamam, aşıya kabul ama bu...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Suriyelilerde çok sorun yok aşıyla ilgili.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Hocam, bir de bakın, şöyle bir şey: Şimdi, bizde aşı üretecek, aşı kime gidecek? Bugün Dünya Sağlık Örgütü diyor ki: “Adil bir biçimde dağıtılması lazım.” Güzel, okey. Adil bir şekilde bir kere dağıtılmayacak.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Adil kim?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Amerika daha şimdiden satın aldı, Almanlar satın aldı, onlar aldı falan. Sonra ülkeye geldiğini varsayalım, diyelim ki 82 milyon, 10 milyon aşı geldi, hangi öncelikle vereceksiniz? Hangi öncelikle?

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Önce Meclise...

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Ve peki o arada Türk toplumuna anlatabilecek misiniz “Mülteciye de biz bunu vereceğiz.” diye? Yani dolayısıyla ne yazık ki zorluk daha da zorlaşıyor, ona dikkat etmek gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ömer Bey, sizden önce ben bir şey söyleyeyim bu koronavirüsle ilgili: Tabii, koronavirüs rakamlarını Suriyelilerde, Iraklılarda, Afganlarda hangi rakamlar olduğu belki alınabilir, Komisyon olarak da bu rakamları isteyebiliriz.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Ben Fahrettin Bey’e sordum Sevgili Başkan ama alamadım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Onun şöyle bir handikapı var, daha önce Komisyon da konuşmuştuk: Şimdi, biliyorsunuz, koronavirüs bir ayrım gözetmiyor, yani “Amasyalıları çok, Antalyalıları az, Eskişehirliyi fazla.” demiyor ya da “Almanlarda çok, Türklerde az, Suriyelilerde fazla.” demiyor. Bu rakamın çok çıkmasının ya da az çıkmasının sebebi korunma veya o mahallede bir bulaşın ortaya çıkması.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Bilinç düzeyiyle de ilgili.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, bir de o var. Bazen bilinç düzeyi de etkilemiyor. Bakıyorsunuz mesela İstanbul’da çok fazla, niye? Etkileşim çok fazla vesaire.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Hareketlilik var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hareketlilik, etkileşim. Bazen mahalleye bir bulaş giriyor, o mahalle ekonomik durumu çok iyi olabiliyor ama o girdikten sonra hemen hızlı bir şekilde bulaşıyor. Bu rakamları alıp yayınlamamızın bize çok faydası olacağını düşünmüyorum. Rakam çok çıktı diyelim Suriyelilerde, çıkabilir çünkü herhangi bir ilde, bu sefer diyecekler ki: “Suriyeli olduğu için mi çok çıktı? Göçmen olduğu için mi çok çıktı?” Bir nefret ortaya çıkacak, zaten var olan bir ötekileştirme var. Bu, onu artırabilir veya az çıktı, “Bunu araştıracağız, acaba ırkı bir şey mi var?” diyeceğiz, yine belki ırkçılığa gidecek. Dolayısıyla ırklar üzerinden veya milletler üzerinden bence bu konuda bir istatistik çalışması yapmanın bir faydası yok, zararı olduğunu düşünüyorum. Hani bu virüs bulaşırken bu ırka mı bulaştı yoksa oradan gelene mi, göçmene mi bulaştı diye bir ayrım gözetmediği için diye düşünüyorum.

SERVET ÜNSAL (Ankara) - İrsal olarak bakmadım da böyle bir veri var mı? Çünkü olumsuz koşullarda yaşayan bir toplum var, ciddi de bir sayı, legal olarak “5 milyon” deniyor, illegal olarak...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Servet Bey, siz de doktorsunuz, netice itibarıyla hani sağlık kurumlarında tedavi edilenlerin TC kimlik numaraları, yabancı kimlik numaralı sisteme işleniyor, hocam da teyit ediyor, artık Suriyelilerin yüzde 99,999’u kayıtta. Yani dışarıda kayıtsız neredeyse sıfıra yakın çünkü kayıtsız olduğu zaman sağlık hizmetinden faydalanamıyor, eğitimden

faйдalanamıyor, sosyal yardımdan faydalanamıyor vesaire. Dolayısıyla bunlar sağlık hizmetlerini alırken de mutlaka kayıt oluyor. O sağlık sisteminin içinden yabancı kimlik numaralarına bile bakılarak bu sayılar çıkarılabilir ama bunu istememizin, Komisyon olarak bunu öğrenmemizin ve kamuoyuyla paylaşmamızın ben bir faydası olacağını düşünmüyorum.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Başkanım, şunu söyleyebilir miyim belki, kusura bakmayın sözünüzü kestim ama. Şimdi, şöyle: Herkesin bir sahibi var, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının da sahibi var, yani en kötü ihtimalle gelip sizi buluyorlar. Suriyelilerdeki sıkıntı şu an Türkiye’de daha çok uluslararası kurumlar üzerinden gidiyorlar ve uluslararası kurumlar pandemi döneminde yapacakları pek çok harcamayı zaten yapamadılar da, toplantılar bilmem ne. Şimdi, o kaynağın tamamı mültecilere doğru gidiyor. Ama söylediğiniz risk var, kesinlikle var ama bir taraftan da o alandaki sıkıntıyı daha görünür kılmak ve uluslararası kurumları oraya yönlendirmek de önemli bir şey. Daha kapalı devre olabilir.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam, bunu zaten yönlendirdik yani bunun için bir rakama gerek yok, siz de ifade ettiniz çünkü göçmenlerin yaşam koşulları her zaman standardın altında, zor koşullarda yaşıyorlar, zaten her şeylerini bırakıp gelmişler, farklı yabancı bir ülkeye gelmişler. Dolayısıyla uluslararası kuruluşlar, göçmenlerin hijyenik koşullarının iyileştirilmesi, yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi konusunda Avrupa Birliği hâlâ yavaş davranıyor. Yani 18 Mart Mutabakatı’ndan bahsettik, 18 Mart Mutabakatı’nda bize 6 milyar euro söz verdiler ancak bunun 3 milyar euronun hareketini sağlayabildik, 3 milyar euronun hâlâ hareketi sağlanmadı. Projeler ortada, işte çalışılıyor, yapılıyor vesaire ama bunun aslında tabii hızlandırılması gerekiyor, bu, net bir şekilde ortada.

Ben, en başta söylediğim gibi, bizim coronavirüsten daha çok nefret virüsüne karşı bağışıklığımızı güçlendirmemiz gerekiyor diye düşünüyorum.

Buyurun Ömer Bey.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Şimdi, Hocam, sizin araştırmanızın bulguları Türkiye toplumu ile Suriyeliler arasındaki gerilimi ölçmeye dayalı, ben de bunun üzerine bir soru soracağım: Şimdi, tablo iyiye doğru gitmiyor, sonuçta Türkiye toplumunun Suriyelilerden rahatsız olma oranı artıyor, Suriyelilerin burada mutlu olma oranı artıyor, bu da sanırım Türkiye toplumunu daha da geriyor yani “Bak, görüyor musun, bizim kaynaklarımızı alıyorlar, mutlu oluyorlar, biz mutsuz oluyoruz.” Artan bir gerilim var ortada.

Şimdi, bu çok iyi bir yere gitmiyor gördüğüm kadarıyla, bunun gittiği yeri ne derece araştırdınız, araştırıyorsunuz, bu çok önemli. Şimdi, şundan dolayı önemli: Sadece toplumsal gerginlikler yok, bir de iktidarın olayı manipüle etmesi var, hani malum şubat-mart ayındaki Pazarkule krizinde, siz de söylediniz, yapılan iş mevzuata uygun değil, uluslararası kurallara uygun değil ve Türkiye mültecileri bir koz olarak, bir şantaj olarak AB’ye karşı kullandı, bir pazarlık yapıldı ve sonrasında, perde arkasında bir anlaşma yapıldı ve sonra eskiye döndü.

Şimdi, bir de bu var yani iktidarın istediği anda bir şantaj malzemesi olarak mültecileri görmesi, bunu kullanması ve bunun da bir krizi tetiklemesi. Artı, toplumsal bir gerginlik var. İkisi bir araya geldiği zaman siz bunu araştırdınız mı? İleride bir sosyal patlama –Allah korusun- Suriyelilere yönelik linçler gibi hadise olma ihtimali nedir Hocam, bu, birinci sorum. Bu önemli bir konu gördüğüm kadarıyla çünkü hani görünen o ki böyle bir iktidarın manipülatif uygulamaları, toplumsal gerginlikler sonuçta buraya götürüyor işi.

İkincisi, Suriyeliler madem burada kalacaksa... Hani ben göçmen, mülteci karşıtı bir insan değilim, doğru dürüst politikalarla bu işin yönetilmesi gerektiğini, ahlaki olarak yönetilmesi gerektiğini, şantaj, koz malzemesi olarak kullanılmaması gerektiğini ve 2 komşu ülkenin de birbiriyle uyumunun aslında

en yüksek düzeyde olabileceğini düşünüyorum. Suriyelilerin uyumu, hani bizim Komisyonumuzun da adı “Göç ve Uyum” yani uyum gerçekte ne düzeyde olacak? Bakıyorsunuz ki Türkiye toplumu hâlâ Suriyelilere uymamış. Şimdi ilginç bir durum, biz hep şunu Komisyonunda konuşuyoruz: Suriyeliler buraya ne kadar uyacak? Suriyeliler buraya uymuş, Türkiye toplumu Suriyelilere uymamış. Bakın, burada, aslında göç ardı ettiğimiz önemli bir sorun var. Bunları sizden isteyelim Hocam.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu sosyal patlama hususu, ben başlangıçta hani dedim ya; seksen sekiz senede 1,8 milyon, 2 milyon göçmen almışsınız, büyük bölümü de Türk soylu ve ihtiyacınız var ve bunu topluma yedire yedire, planlama da yaparak... Aslında bu İskân Kanunu’yla birlikte bayağı başarılı bir göç politikası olmuş Türkiye Cumhuriyeti’nin ve şu an Türk devleti dediğimiz o devletin içinde gerçekten bir üst kimlik olarak herkesin Türklüğünü benimsediği ama daha önceki bağlantılarını da “ignore” ettiği bir durum var. Yani, herkes Çerkezliğiyle, Boşnaklığıyla vesaire övünür ama bir taraftan hepimiz o Türk Bayrağı altında toplanabiliyoruz. Bence bu bayağı başarılı bir iş. Sonra bu kadar çok sayı gelince toplumun buna bir reaksiyon vermemesi beklenemez diye düşünüyorum. Bir de şunu hiç unutmayalım: Meclis çatısı altındayız, göç konusu siyasi bir konu, bizatihi siyasi bir konu. Yani, bazen şey diyoruz ya, biraz bence saflık ya, bu işi siyasetin dışında tartışalım. Bu iş siyaset işi. Siyaset dediğiniz nedir yani? Siyaset bu. Bunu çözecekse de siyaset çözecek, nasıl çözeceğini de o şey yapacak. Toplumu yönlendirmek konusunda da böyle.

Şimdi, Türkiye’nin birtakım kırılma noktaları var hepimizin bildiği. Türk- Kürt var, Alevi-Sünni var -yok, ne bileyim ben işte- laikler var, dindarlar var vesaire. Ben bu konuda biraz endişeliyim. Bir ön yargıdan hareketle söylemiyorum ama Türkiye’deki Suriyeliler konusunun ileride Türkiye’de başka bir sosyal kırılmanın alanı olacağından endişeliyim ben. Çünkü Türkiye’nin, Türk toplumunun bu hâli yani işte sizin söylediğiniz kendisi uyum sağlamayı reddeden hâli bir kere başlı başına bir ipucu veriyor ve onların daha çok gettolaşmasına imkân sağlamış oluyor.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Evet.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Bakın, Almanya’daki Türk gençleriyle ya da yurt dışındaki Türk gençleriyle gidin konuşun, neredeyse hepsinin garip bir biçimde yaşadıkları ülkelere bir nefretleri var. Almanya’da yaşayan orada doğmuş, orada okula gitmiş falan ama küfür öyle böyle değil.

Şimdi, Türkiye’deki Suriyelilere biz şunu yaptık, bunu yaptıkla çok övünüyoruz ama inanın o genç kuşaklar bunları çok hızlı unutacaklar, hatırlamayacaklar bile. Neyi hatırlayacak? “Benim babamı çok sömürdüler.” “Çok az para verdiler.” “Biz yolda hakarete uğradık.” “Bizim ülkemizi de bu hâle siz getirdiniz.” falan falan. Bunu diyen şu an bile var. Dolayısıyla, yeni bir milliyetçilik yaratacaklar ve bu milliyetçiliğin ötekisi de Türkler olacak diye endişeliyim ben. Benim bütün çalışmalarım da amacım; bir fotoğraf çekmek, ardından politika önerilerinde bulunmak. Politika önerilerini gerçekleştirecek olanlar tabii ki siyasiler. Biz akademisyen olarak bir öneri ortaya koyuyoruz. Diyoruz ki: Bakın, şöyle yaparsanız... Bunun başka tecrübeleri var yani dünya ilk kez böyle bir olayla karşılaşmıyor ama bizim bu çapta karşılaştığımız ilk olay, çok büyük bir olay. 3,5- 4 milyonluk bir kitle benzer geçmişten, benzer zamanlarda bir ülkeye girdikten sonra mutlaka kendi içinde dayanışma ağlarını kuruyorlar, kendi adalet sistemini kuruyor, kendi güvenlik sistemini kuruyor. İlla kötü niyetli olması gerekmiyor.

Bakın, Urfa’da bir olay oldu geçen sene. Suriye’den gelen bir aile, kendi aşiretlerinden bir aileden destek almış, onlarla birlikte yaşamışlar, sonra Suriye’den gelen ailenin kızına tecavüz edilmiş, tam da onları misafir eden ailenin bir bireyi tarafından. Tartışmışlar falan, Urfalı Suriye’den gelene “Ya, işte bunu da size yaptığımız desteğe sayın.” gibi bir şey söylemiş, adamın da tepesi atmış, gitmiş pompalı silahı almış, gelmiş -bayağı da belalı bir aşiret, ben bilmiyorum isimlerini, Vali Bey anlatmıştı- taramış, 2 kişi ölüyor, 2 kişi ağır yaralı. Vali diyor ki: “Biz aşiretten çok korktuk ama aşiret sakın kaldı çünkü biraz

suçluluk psikolojisine girdiler ama bir anda aşiretten bile nefret eden insanların, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sokağa çıktığını ve Suriyelilere saldırdığını gördük.” Sonra Valilik ne yaptı? Hemen kanaat önderlerini, Suriyeli kanaat önderlerini çağırdı, dedi ki “Sokağa çıkmayın, çocukları okula göndermeyin hatta çok zorunlu olmadıkça hastaneye gitmeyin, şunu yapın, gençlerinize sahip çıkın.” falan. Sükûnet sağlandı ama yine Sayın Valim şunu da söyledi: “Hocam, bugün kontrol ettik de yarın onlar başka bir pazarlıkla gelince ne yapacağız acaba?” Bunu bana bir Suriyeli kanaat lideri söyledi: “Vali Bey bizden rica etti, yaptık ama korktuğumuzdan değil, Vali Bey’in ricasını kırmak istemedik.” Yani bir taraftan da şey yapıyor yani o kadar da bizi hafife almayın demek istiyor. Urfa gibi bir yerde 450 bin kişiyse ve bir aidiyet bağınız varsa öyle ya da böyle, her şeyi unutursunuz, o aidiyet bağının etrafında toplanırsınız. Dolayısıyla bu ister Suriyeli olsun ister Koreli olsun fark etmez yani ister Türk olsun, fark etmez.

Bakın, Almanya niye hep Türklerle yatıp kalkıyor, Fransızlar niye hep Cezayirli, Faslılarla yatıp kalkıyor? Çünkü gruplar milyonlarla ifade ediliyor ve kendi içinde bir ağ kuruyor. Türkiye’de 50 bin İranlı var, kimsenin umurunda değil. Almanya’da 30 bin Lübnanlı var, kimsenin umurunda değil.

Sayın Vekilim, sayı büyüyünce o sayı bir aidiyet oluşturuyor ve bulunduğu ülkeye bir rekabet oluşturuyor. Bakın, Kanada yılda 350 bin kişi alıyor, nereden alıyor? Bakın şöyle söyleyeceğim, Kanada’yla ilgili çok çarpıcı bir şey söyleyeceğim. Bütün göçmen alan ülkeler göçmen almak zorundalar ama ne yapıyorlar biliyor musunuz? “17 bin Lübnan’dan alırım.” diyor “23 bin Filipinlerden alacağım, 50 bin Türkiye’den alacağım.” falan. Niye karıştırıyorsunuz? Özellikle daha kaynaktan karıştırıyor. Gelen kitle bir dayanışma ağıyla gelmesin istiyor, onu dağıtıyor. Şimdi, bizim böyle bir şansımız olmadı. Onun için diyorum ki göçmen entegrasyonu ile mülteci entegrasyonu bambaşka bir şey. Biz bir anda bu insanlarla bir aradayız. Ve ben diyorum ki bir tespit olarak: “Gitmeyecekler, beraber yaşayacağız.” O zaman sizin sorunuza geliyoruz. Peki ne yapacağız? Siz de “uyum” dediniz ya, ne yapacağız?

Sayın Vekilim, dünyanın her yerinde insanların uyumdan anladığı aslında asimilasyon. Yani kendimize ne kadar yakın olursa o kadar seviyoruz, biraz aykırı durursa korkuyoruz, hele sayı çoksa daha da çok korkuyoruz. Peki, bu çağda asimilasyon yapabilir misin? Hani, biz, devlet olarak diyelim ki reddediyoruz asimilasyonu. Vallahi, reddetmesek, istesek bile yapamazsınız bu çağda. Herkesin kendi özel gazetesini çıkardığı bir çağdayız. Mümkün değil, bu iletişim ağlarıyla, bu yeni sistemle. Dolayısıyla uyum süreçlerini daha yerele taşımak, kendi toplumumuz içindeki gerginlikleri azaltmamız lazım. O gerginlik arttıkça... Bakın, o insanlar eninde sonunda, bundan yirmi sene, otuz sene sonra bizden birileri gibi olacaklar ortalıkta yani büyük bir bölümü olacak eğer biz iyi politikalar yaparsak. Konuyu çok küçümsersek ve işin çok romantik alanında kalırsak o zaman riskli. Bu çocukları eğitmemiz lazım. Eğitmek zaten aslında asimilasyonun bir parçasıdır. İster Türk çocuğu olsun ister Kürt çocuğu olsun ister Suriyeli olsun isterse Japon olsun fark etmez. Eğitim, müfredat dediğiniz şey, bir devletin nasıl bir birey istediğini gösterir zaten. Onun için eğitim alanı çok önemli bir alan. 680 bin çocuğu okullandırdık, olağanüstü bir başarı, olağanüstü ama 400 bin çocuk dışarıda. Bu çocuklarla ilgili ne yapacağımıza dair planlamalarımızın olması lazım.

Şimdi, bazen de şöyle bir kolaylığa kapılıyor, diyoruz ki: “İyileri seçtiler, götürdüler, kötüler bizde kaldı.” Kesinlikle öyle, kötüler bizde. Niye kötüler bizde? İki tane sebebi var. Bir: Bize Kuzey Suriye’den geldiler, geleneksel olarak yoksul, geleneksel olarak tarım toplumundan olan, eğitim durumları düşük, rejim tarafından baskılanmış bir grup geldi bize. İçindeki iyiler de -biz alkışlıyorduk ya, Avrupa’ya gidiyorlardı- o arada botlarla gittiler, uçakla oraya giden çok az var, çoğunlukla ölümüne gittiler çünkü bir hayat tasavvurları vardı. Türkiye’de bundan dört sene önce 4 bin civarında tıp hekimi vardı Suriyeli, şu an galiba 700 civarında kaldı. Bizim o niteliklileri yerleştirebileceğimiz, geliştirebileceğimiz alanlar açmamız gerekiyor yani bununla ilgili olarak geçici düzene her şey bina edilince bunu yapamıyorsunuz. Biz hâlâ resmî söylemle göndermekten söz ediyoruz, değil mi? İşte,

Suriye rejimi gidecek, güvenli bölgeler oluşacak falan. Bizim araştırmalarımızda çok net bir sonuç var, soruyoruz, diyoruz ki: "Güvenli nereye gitmek istersiniz Suriye'ye döneceksen?" "Sadece geldiğim yere dönmek isterim, ben güvenli bölgeye falan gitmem." diyor. Çünkü orayı kronik bir çatışma alanı olarak görüyor. Yani dolayısıyla onun da bir sınırı var, onun da farkında olmamız lazım. Ama bizdeki sıkıntı şu: Konu çok politik bir konu yani AK PARTİ Hükûmetinin Suriye politikası, Esad politikası vesaire bunun bir avantajı var. Türk toplumunun yüzde 50'si Cumhurbaşkanı sayesinde Suriyeliler konusundaki tepkisini en azından sınırlı tutuyor. Yani o konuda Cumhurbaşkanı'nın liderliği önemli bir rol oynuyor. Geri kalan yüzde 50'si de ne olursa olsun negatif duruyor. Ama yani bu iş artık sosyolojik olarak başka bir yere evriliyor. Dolayısıyla muhalefet partilerinin hakikaten bu konuya, hele böyle kendisini solda gören, sosyal demokrat gören, toplumcu gören partilerin bu etnisite gölgesinden atlayıp hak temelli, insan temelli bir sistemi nasıl kuracağız, bunun arayışına düşmemiz lazım. Yani şunu tartışmayı ben anlıyorum...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Urfa'da sol yok ki hepsi AK PARTİ nasıl oluyor bu?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Ben onu size söyleyeceğim, çok doğru bir şey söylediniz, çok önemli bir şey söylediniz.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Sol artık kalmadı ki zaten, Biden'den yardım bekleyen sol var Türkiye'de.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Urfa'nın hepsi AK PARTİ ama arkadaşım, konunun ciddiyetine bakın.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Muhalefettayız, işte bunu Tayyip Erdoğan yaptı, Ahmet Davutoğlu yaptı, şu yaptı, onlar çözsünler. Çözsünler yok artık, siz çözüm üreteceksiniz, yapacak bir şey yok.

Sayın Vekilim, çok önemli bir şey söylediniz. Ben bir analiz yaptım. Bu yeni makalemden yayınlayacağım onu. 2011'de de AK PARTİ Hükûmetteydi, şimdi de AK PARTİ. Dedim ki: Mültecilerden dolayı insanlar kime kızar? Hükûmete kızar. Dolayısıyla Hükûmettekinin oyunun düşmesi lazım yani AK PARTİ'nin oyunun düşmesi lazım. Türkiye genelinde 2011'den beri -en son 2018 seçimleri var işte- AK PARTİ'nin Türkiye genelinde kaybettiği oy oranı yüzde 7,5; büyük kentlerde İstanbul, İzmir, Ankara'da kaybettiği oy yüzde 8,5; Urfa, Antep, Kilis yüzde 5,5 yani asıl tepkiyi bekleyeceğim yerler -siz de söylediniz- oradaki 100 bin nüfusun üzerine 100 bin Suriyeli ama insanlar başka saiklerle karar veriyorlar. Onu siz biliyorsunuz, benim size sormam lazım, nasıl oluyor da bu iş böyle oluyor? Yani siyasettin bilinmezlikleri başka öncelikler devreye giriyor, başka kararlar veriliyor. Siyasi tartışma alanı olmalı, olsun da. Neden Suriyeliler bu şekilde Türkiye'ye geldiler? Bunu tartışalım ama ben şuna dikkat çekmek istiyorum bir akademisyen olarak: İşin sosyolojisi değişti, Türkiye'deki Suriyeliler artık Türkiye'de köklendiler, dönebilecekleri bir ülke yok. Almanya'daki Türklerin dönecekleri ülke vardı, bir yıllığına gitmişlerdi yine dönemediler, altmış senedir oradalar. Nereye dönecek Suriyeli, kime dönecek? Diyoruz ki: Savaş biterse, imar edilirse, şu ederse etti on sene. Ya, on sene sonra buraya gelen 12 yaşındaki çocuk 30 yaşına gelecek, nereye gidiyor? Yani bu konuda daha gerçekçi bir noktaya gelmemiz lazım. Bu konuda çok pozitif bir şey söyleyebilecek durumda değiliz yani gerçekten değiliz. Hele şeye amiyane tabirle çok gıcık oluyorum: "Bunu bir kazanca dönüştürelim." Bunun kazanca dönüştürülecek bir tarafı yok, en az zararlar nasıl atlatabiliriz, toplumdaki kırılganlıkları daha az nasıl yapabiliriz? Birazcık onun arayışında olmamız lazım diye düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Başka sorusu olan var mı?

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Ben sadece bir ek yapacağım. Yani “Türkiye toplumunu bu noktada iyileştirmezsek, sıkıntı ortadan kalkmazsa, artı, genç Suriyelilerde bir milliyetçilik ortaya çıkar ileride.” diyorsunuz. Yani olmayan bir sorun başımıza çıkar. Yani mutlak surette Türkiye toplumunun bu konuda uyum içinde olması gerekiyor diyorsunuz.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Sayın Vekilim, Suriyeliler bugüne kadar Türkiye’de çok iyi durdular. Bakın güvenlik olayları bakımından, topluma yarattıkları sorunlar bakımından, genellikle mağdur olanlar onlar oldu ama bu böyle gitmeyecek. Bakın, Almanya’ya giden Türklerin ilk on senesindeki suç oranlarına bakın, ikinci on seneye bakın, üçüncü on seneye bakın ve göçmen, hani orada doğup büyüyen... Burada başka bir durum var, daha travmatik bir durum var, bir de içinde bulunduğumuz bölge öyle sevimli bir bölge değil ne yazık ki, herkesin bir biçimde bir şeyi kaşındığı bir bölgedeyiz. Onun için ciddiye almamız gerekiyor bunu.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Almanya’da Türklerin suç oranı artıyor mu?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Artıyor, tabii ki artıyor, artmaz mı? Bu gayet doğal yani kenarda kalmış, işsiz kalmış, mesleksiz kalmış, eğitimsiz kalmış gençler bir noktadan sonra birileri üzerinden giderler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam, bu soruda bir şeyi bence düzeltmek lazım. Almanya’daki Türklerin suç oranının arttığını zannetmiyorum. Ha, şunu söyleyebiliriz: Göçmenler göçtükleri zaman yerel topluma göre daha az suç işliyorlar.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “İleride” diyor ama.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – “İleride” diyorum Hocam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir şey demek istiyorum. Hani ileride göçmenlerin yerel toplumdan daha fazla suç işledikleriyle ilgili bir kanıt yok. Ha, ilk geldikleri güne göre belki suç oranları artmış olabilir ama suç işleme oranları artıyor gibi hani yerel toplum arasındaki koordinasyonu tartışan bir şeyi ya da ortaya çıkaran bir araştırma da görmedim. Mesela Türk toplumunun yüzde 5’i Suriyeli olmasına rağmen suç işleme oranları yüzde 1’di, düşünün oran düşük ve işledikleri suç da daha çok kendi aralarında ve evrakta sahtecilikti. Evrakta sahtecilik dediği de şu: İlk günlerde sağlık merkezine gittiğinde işte kayıt olamıyordu ya da ilaçtan faydalanamıyordu ya da sağlıktan faydalanamıyordu, arkadaşının yerine gidiyordu filan, oranlar oldukça düşüktü. Hani, bu Türkiye ortalamasının üstüne çıkıyor gibi bir şey söylememek lazım, Avrupa’da da zannetmiyorum çıktığını.

Uyum konusu tabii -Ömer Bey de söyledi- göçmen toplumun olduğu kadar yerel toplumun da sorunudur. Onun için bizim kanunda aslında kanun koyucu Meclis kanunu çıkarırken güzel bir ifade kullanmış “toplumların karşılıklı uyumu” diyor. Karşılıklılık birçok Avrupa ülkesinde yok. Mesela Fransa diyor ki: “Gelenler uysun.” Ama bizim kanunlarımızda toplumun yabancılarla karşılıklı uyumun ve asimilasyona karşı da gönüllülük esası var, gönüllü bir şekilde sürecin içinde olması Kanun koyucu, Meclisimiz bunu düzenlemiş, bence güzel bir şey, tabii uygulama farklı bir noktada.

Tabii, şunu sormak istiyorum: 4 milyon sığınmacıdan bahsediyoruz toplamda, bu 4 milyon sığınmacı bu kadar kısa bir sürede Almanya’ya gitseydi ya da Fransa’ya gitseydi ne olurdu? Bizde bir uyumsuzluk var, belli bir sorun var, tedirginlik var. Orada bir sosyal çatışmaya dönüşmez miydi, olay daha büyük noktaya dönüşmez miydi? Türkiye’de sosyal çatışmaya dönüşmemesinin -biraz önce anlattınız, tarihsel sebepleri var, iki topluma dayanan sosyolojik sebepleri var- Hükûmet ve kurumlar açısından bir başarısı yok mudur?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hatta o zaman şunu da ilave edeyim: Madem Almanya’ya gitseydi, Almanya bu şekilde bir merkezde tutmayıp ülkenin her tarafına yayılmasına da izin verir miydi? Bu kadarını alır mıydı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ya, alıp almamak bir şey değil, alıp almamak başka bir şey. Ben şunu sormak istiyorum: Buradaki başarıda Hükümetin etkisi yok mu, kurumların etkisi yok mu? Daha doğrusu başarı var mı?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Şimdi şöyle: Bence şu an biz Suriyelilerle iç içe yaşıyoruz. Yani kamplarda yaşayanların oranı yüzde 1 bile değil. Dolayısıyla, kesinlikle başarı var yani bu bir mucize aslında, çok daha vahim şeyler yaşanıyor olabilirdi. Ben Türk toplumunun o açıdan olağanüstü ferasetli davrandığını düşünüyorum. Bunu -kimse kusura bakmasın ama- dinî şeylerle de açıklayamıyorum ben. Neden açıklayamıyorum? “Eğer din bizim bildiğimiz İslam’da diğer İslam ülkeleri nerede kardeşim?” diye soruyorum ben, yoklar onlar. Hani biz sadece dinin, İslam’ın temsilcisi olan ülke olsak diyeceğim ki: “Bu bizim dinimizin gereği.” Yok vallahi, Anadolu topraklarındaki Anadolu insanının, o Türk, Müslüman, Alevi, Kürt kimse, bütün bunların müthiş dayanışması. Bakın, bizim araştırmamızda yayınlanınca göreceksiniz, Suriyelilere verilen en büyük destek siyasi anlamda, siyasi parti bazlı HDP’lilerden geliyor. Niye geliyor biliyor musunuz? HDP’liler başlangıçta Suriyeliler Türkiye’ye gelince isyan ediyorlardı çünkü dediler ki: “Erdoğan bunları getiriyor, Kürtleri ayrıştırarak.” Sünni Arapları getiriyor, Kürtlerin arasına yerleştirecekler falan demografi politikası ama sonra Kobani olayları patlayınca ve Türkiye’ye çok sayıda Kürt Suriyeli gelince Kürt toplumundaki algı farklılaştı ve şu an ikiye ayrılıyor. AK PARTİ ile HDP bir tarafta Suriyeliler konusunda, MHP, CHP, İYİ PARTİ bilmem ne de diğer tarafta. Dolayısıyla, burada politik anlamda da bir ayrışma söz konusu ama tekrar ediyorum, Türk toplumunun sosyolojisi, gelenekleri, değişkenliği, mobilitesi pek çok sebep var. “Burada hani gerçekten Türk toplumu daha ne yapsın?” demek lazım. O Türk toplumunun bir kısmı da Suriyeliyi sömürüyor, evin kirasını artırıyor, beş paraya insan çalıştırıyor falan. Yani “Türk toplumu” dediniz de her zaman şey değil yani o sokakta gördüğünüz dilenciye kim çalıştırıyor diye bakın.

Şimdi gelelim işin diğer tarafına yani Hükümetin bunda payı yok mu? Tabii ki var. Yani Hükümet bu konuda söylem başından itibaren eğer daha negatif olsaydı daha farklı bir noktaya giderdi ama o zaman da bu kadar çok insanın alınması daha başından durdurulurdu.

Avrupa’ya gitselerdi ne olurdu? Sayın Başkanım, Avrupa’da ya da Batılı herhangi bir ülkede bu kadar sayıda Suriyeli ya da bilmem ne mülteci hiçbir şekilde kabul edilemezdi, anında siyasi sistem çökerdi. Yani bu kapıları bu kadar sıkı sıkıya kapatmalarının sebebi bu. 5 binlik, 10 binlik mülteci sayılarıyla övünen ülkelerden söz ediyoruz, daha fazlasını ben alamam diyor. Ama o da kendi kapasitesine bakıyor, diyor ki: Bir, kayıt dışı çalıştıramam kardeşim, gelecek, ben nerede çalıştıracam? Ben de işsizlik varsa nerede çalıştıracam? İki, “Bu kadar kitle gelirse benim toplumumun huzurunu bozar mı?” diyor, ona bakıyor. Yani aslında siz bu ülkenin politikacılarısınız, bu ülkenin çıkarlarını koruyorsunuz; Macaristan’daki Macaristan’ın, Almanya’daki Almanya’nın, Fransa’daki Fransa’nın çıkarını koruyor ve diyor ki: Yok kardeşim, nitelikli göçmen gelsin. Avrupa’ya yılda ortalama 3 milyon Avrupalı olmayan göçmen geliyor, biliyor musunuz, göçmen ama, seçiyor. Mülteciye orada “dur” diyor. Mülteci olayını 2014-2016 dışında Avrupalılar İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yaşamadılar. Bu kadar sayıları kimse kabul edemez, kimse hazmedemez. Onun için böyle “Aa, Türkiye ne güzel yaptınız.” falan diye alkışlıyorlar ama onlar için en önemli şey, en kıymetli şey, bunu birçok yerde söylüyorum, Avrupalı için en iyi mülteci Türkiye’de mutlu mülteci çünkü Türkiye’deki mutlu mülteci onu rahatsız etmeyecek diye düşünüyor. Bu saatten sonra sınırları mümkün olduğunca güçlendirecekler, denizde bile duvar örmenin derdindeler şu anda. Dolayısıyla, önümüzdeki süreçte de Avrupalıların bu konuda değişime gitmesini hiçbir şekilde bekliyorum ben, her türlü askerî önemi, gerekirse insan öldürerek, onlar için hiçbir önemi yok, onu da yaparak ama oraya insan geçişini engelleyecekler. Kontrolsüz insani hareketlilik hiçbir ülkenin istemediği bir şey. Biz bu konuda düzensiz göçmenleri çok küçümsüyoruz. Bakın, Suriyelilerin bir gerekçesi var, ülkelerinde savaş vardı, kapıyı açtık kardeşim. Tamam, iyi de 200 bin Afgan bir yılda nasıl girer ülkeye, bu nasıl bir sınırdır? Günde 1.500 kişi giriyor yani

pandemiden önceki dönemde günde 1.500 kişi sınırimızı aşıyor. Şimdi, bunu eğer kontrol edemezseniz insanı politika da üretemezsiniz çünkü o zaman kendi toplumunuzun haklı korkuları, endişeleri daha da üst düzeye çıkar. Yani dünyada hangi ülke var ki “Yahu, gelin kardeşim, kim geliyorsa gelsin.” diyecek bir ülke yok ki. Yani onlar aptal değiller, faşist de değiller, ne bileyim ben ırkçı da değiller ama her ülkenin bir kapasitesi var. Dolayısıyla bugün sınırimızın öte tarafında 1.5 milyon Suriyeli daha bekliyor, niye almıyoruz? “Yok, yetti artık, daha fazlasını alamayız.” diyoruz. Demek ki her ülkenin bir kapasitesi var, biz de o kapasitenin sınırındayız. Bu saatten sonrası da ülkenin içine girmiş ve artık dönme eğilimi ortadan kalkmış insanların onurlu bir hayat için, yani ortak bir hayat için nasıl bir arada yaşayabiliriz, onun arayışında olmak. Dedğim gibi bu dilek bir şey değil yani kimsenin bunu dilediğini düşünmüyorum, Hükümet dâhil olmak üzere ama şu an içinde bulunduğumuz sosyolojiyi bir biçimde tanımlamamız lazım diye düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Yani sınırda aslında Türkiye değil Almanya olsaydı bu kadar insanı almazdı diyorsunuz Hocam.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Mümkün değil, almaz Hocam, almaz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Ama almadığı zaman biliyorsunuz 1 milyon insan hayatını kaybetti, 4 milyon insan hayatını kaybedecekti.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Hocam, şöyle bakıyor, diyor ki: “Dünyada her sene bilmem kaç milyon insan ölüyor, ben mi uğraşacağım?”

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Bizim öyle bir bakış tarzımız mümkün değil.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Yunanistan adasında yangın çıktı, Almanya’nın jesti şu oldu: “400 tane çocuk var, onları bize gönderin.” diyor ve onunla övünüyor. Yani, doğru ama dediğim gibi...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Şimdi, bu politikaların içindeki yansımaları da yani tamam AK PARTİ için eleştiriler vesaire yapıldı burada ama tabii muhalefetin de kendisine bu konuda bakması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle yerel seçimlerde en çok kullanılan konulardan bir tanesi bu oldu. Bazı illerimizde Suriyeli olmamasına rağmen yani yok denecek kadar az olmasına rağmen bir seçim malzemesi gibi kullanıldı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Buraya getirirseniz, Suriyelileri bu hâle getiren iktidarın politikası yani biz mi git dedik, savaşı çıkardık, gidin Esad’la şey yapın diye. Yani bunu partiye getirmeyin. Hoca bilimsel anlamda burada bir şey anlatıyor yani.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) - Mahmut Bey, derine gidersek Suriye’nin varoluşuna bakmak lazım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, arkadaşlar, hoca bilimsel anlamda verileri verdi, teşekkür ederiz. Bunu yok A partisi şunu yaptı, B partisi şunu yaptı derse o zaman biz diyeceğiz ki dış politikada bakın komşu kalmadı ya, Allah rızası için ya. Dış politikada yanlış uygulama bu Suriye politikasını yarattı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Ben sizin hiç sözünüzü kestim mi Mahmut Bey bugüne kadar? Ben sizi kibar bir insan olarak görüyorum. Bir sözümü bitireyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Saygı duyuyorum ben de kibarca davrandım, bir şey dediğim yok. Buyurun özür dilerim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bakın, bu konuda tabii CHP çok güzel bir rapor hazırladı. Bakın, takdir ediyorum, okudum, daha önce bunu Genel Kurulda da söyledim ama bu işin kırılma noktası her geçen gün artıyor. Netice itibarıyla hoca da rakamlarıyla bunu gösterdi. Hepimizin üzerine düşen bir görev var. Herkesin burada üzerine düşen görevi yapması gerekiyor. En çok görev

Hükûmete düşüyor, kabul. En çok görev kamu kurumlarına düşüyor, kabul. Bununla ilgili uyum çalışmalarında farklı bir noktaya gidilmesi gerekiyor, akademik dünyayla oturup çalışılması gerekiyor çünkü ortada 4 milyon gibi çok büyük bir göçmen var, sığınmacı var, geri dönüp dönmeyecekleri belli değil, o bölgede huzur olsa bile dönüp dönmeyecekleriyle ilgili bakın kafalarda soru işareti var. Bu uyum konusu çalışılmalı. En başta da söyledim, uyum konusu çalışılırken, bu siyasi bir konu değil, bakın yani benim söylediğim siyasi bir polemik değil ama yerel yönetimlerde... Şimdi, Tanju Bey milletvekilimizdi, ben Komisyon olarak sordum, dedim ki Tanju Bey'e "Kaç Suriyeli var Bolu'da ve Bolu Belediyesi son on yılda Suriyelilere kaç liralık yardım etmiş?" Seçim boyunca sürekli şunu söyledi "Aşevlerinden yemek vermeyeceğim, onlara çok yardım yapıldı, onların yardımlarını keseceğim." Bakın, Komisyona şey geldi, bir gün bir toplantımızda bunu gündeme getirecektim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu daha önce de anlatıldı. Her toplantıda "Bolu" diyorsunuz, her toplantıda. Bakın, bunu istismar ediyorsunuz Başkan.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Bu istismar değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, bir dinler misiniz, bir dinler misiniz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Dinliyorum ama istismar ediyorsunuz, her toplantıda Bolu... İstismar konusu yapmayın bunu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Bakın, 45 kişiye, on yılda 45 Suriyeliye yardım etmiş Bolu Belediyesi ama bir seçim kampanyası boyunca bu kullanıldı. Siz bir gün olsun çıkıp "Tanju Bey yanlış yaptı." diyebildiniz mi? Hadi bizim istismar ettiğimizi düşünüyorsunuz başka konuları, bizi eleştiriyorsunuz, sizden bugüne kadar bu konuda bir cümle alabildik mi? Yapılan doğru muydu? Buraya gelmek istemiyordum ama sözümü kestüğünüz için...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Her toplantıda aynı Bolu'yu anlatıyorsunuz. Doğru değil bu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bakın, ben en başta da söyledim, bizim konumuz uyum, bizim konumuz entegrasyon. Biz bütün siyasal partiler...

Hocam, yani siyaset üstü derken siyaset yapmayalım, siyaset üstü bir şekilde uyum çalışmalarına daha çok nasıl ağırlık verilebilir, Türkiye sosyal mesafeyi nasıl azaltabilir, Suriyelilerle ilgili bu sorun daha da büyümeden nasıl çözülebilir konusunda hep beraber adımlar atmamız lazım. Çünkü bu ülkede hep beraber yaşıyoruz, bu dünyada hep beraber yaşıyoruz. Bunu ifade etmek istedim ben yalnızca. Eyvallah, sorunlar var, problemler var, bizden kaynaklanan durumlar var ama kolay işler de değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Zamanında muhalefet partisini dinleseydiniz bu Suriye sorunu olmazdı.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Öyle şey olmaz ya.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hiçbirini almayacak mıyız?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama dinlemiyorsunuz ki. Sorunu yaratıyorsunuz, sorunu büyütüyorsunuz. E, kardeşim, dinleyin biraz karşılıklı, istişare edelim biraz ya.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) - Şimdi, Sayın Tanal, Başkanın dediği gibi, bu gelmiş, doğru ya da yanlış, 4 milyon insan gelmiş, insanca davranmak durumundayız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sevgili Vekilim, bakın, hoca ne anlatıyor? "MHP'nin tabanının Suriyelilere bakışı farklı, orada HDP ile AK PARTİ birleşiyor." diyor. Bilimselliğe bakın, bakın...

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hocama katılıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İşte ben de bunu diyorum. Bunun sebeplerinden bir tanesi bizim kullandığımız dil. Bunu kullanırsak yanlış oluyor, bu artıyor.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Arkadaşlar, tamam. Burada bir bilim adamı var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sorusu olan var mı?

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Siyasetin buna imkân vermesi çok önemli bir şey. Tekrar ediyorum, bizim haddimiz değil, siyaseti siz yapacaksınız. Bu yalnız HDP, AK PARTİ konusunu bir söyleyeyim müsaadenizle çünkü yanlış anlaşılma olmasın, önümüzdeki günlerde de makalemden de göreceksiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bilimsel bir şey Hocam.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Hocam, olabilir. Belirli bir konuda tavır soruyoruz. O tavırdaki şeylere bakıyoruz. Bakın, MHP'nin mesela daha önceki şeylerde gayet negatif tutumu Cumhuriyet ittifakı sonrasında farklılaşmaya başladı. Siyaset biraz da böyle bir şey, konjonktürel bir şey, pragmatik bir şey ama tekrar ediyorum ben, bu iş bugünkü sosyolojik hâliyle sadece Hükümetle ilgili bir iş olmaktan çıkmıştır.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hocam, sizin orada yanıldığınız bir yer var. Belki AKP ile Kürt vatandaşların anlaşabilmesi, siz Kürt temsilcisi zannettiniz o partiyi belki, öyle karıştırdığınız için o şekilde konuşabilirsiniz...

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Anlamadım, pardon.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Ne dediniz? “AKP ile diğer malum parti bir aradalar.” dediniz. Şimdi, o malum parti, Kürt kardeşlerimizle orada bir arada olabilir. Yani o doğudaki...

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Hocam, şöyle: Bakın, çok basit bir şey soruyoruz. Biz karşınızdakine “Kaç yaşındasınız?” diyoruz mesela. Onda soru çok basit, “Kaç yaşındasın, çalışıyor musun, çalışmıyor musun?” İçinde bir soru da şunu soruyoruz: “Son seçimde kime oy verdin?” Biz onu alıyoruz sonra mesela diyelim ki “Suriyeliler için ne yapılınsın?” sorusunu sorduğumuzda o analizi de yapabiliyoruz, çaprazlama yapıyoruz ve o zaman partiler arasındaki o dağılımı da görebiliyoruz. Aslında öyle çok büyük uçurumlar yok partiler arasında ama belirgin bir biçimde Suriyelilere, mültecilere daha yakın, kendisine daha sahip çıkanlar daha çok AK PARTİ blokunda görünüyor, bir de HDP'liler de görünüyor yani bu bize araştırmanın verdiği bir şey. Bu, onların koalisyon olduğu anlamına gelmiyor, hiç böyle bir şey ifade etmek istemem, böyle bir şey koalisyon söz konusu olamaz çünkü biz, parti bazlı, insanlarla partiler üzerine bir çalışma yapmıyoruz; oradaki o adam oy vermiş, onun durumu nedir, öbürü nedir, bölgelere bakıyoruz.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Yalnız, orada oy vermeler de pek demokratik olmuyor da o bakımdan dedim. O bölgenin tam şablonunu çıkarmıyor, HDP'nin bazen oradaki oy durumu farklı yani bazen baskı oluyor, bazı köylerin... Yani başka yere çıkan oylardan dolayı. Belki siz onları bilmiyorsunuz ama burada biraz siyasiler de olduğu için...

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Sayın Vekilim, 1991 yılında ben Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni köy köy gezdim. İşim neydi biliyor musunuz? Toplu oy verme davranışını anlamaktı, tulum oy var ya. Bunun üzerine ben kendi masterımı yaptım Ergun Özbudun Hocayla sonra onun üzerine makalemi yayınladım, sonra da bu çalışmayı tekrar bir TÜBİTAK projesiyle yeniledim, “Toplu oy verme davranışı ne oldu?” diye. Normalde toplu oy verme davranışı azalacağına artmıştı çünkü PKK'nın kontrol ettiği köylerde bir tarafa doğru gitmişti, hükümetin kontrol ettiği korucular üzerinden de başka yere gitmişti.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Pardon... Ben size bilmiyorsunuz derken... Biliyorsunuz çünkü...

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Estağfurullah, hiç önemli değil, yok, yok benim uzmanlık alanım farklı, o normal. Neyse...

Şöyle: Ben bir fotoğraf çekmeye çalışıyorum. Bu fotoğrafın yanlışları olur, eksikleri olur. Eninde sonunda milyonların içinde bulunduğu bir olaydan söz ediyoruz. Yanılabileceğimiz şeyler de olur, Allah'ın emri değil, söylediklerimizin mutlaka yanılacak noktaları olur, hiç o konuda şeyim yok yani. Ben bir akademisyenim, haddimi de bilmeye çalışıyorum ama yaptığım analizin bir mantık çerçevesi var, o mantık çerçevesi içinde benim önüme düşen tablolara bakıyorum, o tablolardaki ilişkilere bakıyorum yoksa bir koalisyondan söz etmiyorum ve tekrar ediyorum, benim için konunun siyasi bir boyutu var, siz onu buyurun tartışın, tartışılması da lazım ama ben işin sosyolojisinden söz ediyorum. Biz nasıl huzur içinde bir arada yaşayacağız? Bir siyasetçinin görevi nedir? Bir ülkenin kalkınmasıdır, huzur içinde yaşamasını sağlamaktır. Şu görüşten, bu görüşten; görevi odur. Bakın, diyorum ki böyle bir sosyolojik olay var karşımızda, ne yapacağız? Benim bütün çabam o.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Alt yapısını da verdiniz, doğru.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Neyse yani ben kendimce...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Teşekkür ederiz, sağ olun.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Uzun süredir büyük bir emek var ortada, emek için teşekkür ederim. Tabii, sizin araştırmalarınızın neticesinde de -biz de siyasetçiyiz, ister istemez kitleleri etkiliyoruz- bununla ilgili doğru dili kullanmamız lazım, doğru hamleleri, doğru politikaları oluşturmamız gerekiyor. Zaten Komisyonu da biz onun için kurduk yani bu sorun ülkemizin sorunu, insanlığın sorunu. Acaba doğru politikalar nasıl oluşturulabilir? Politikalar oluştururken de biz nasıl katkı koyabiliriz? Bizim hedefimiz de bu.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

PROF. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Toplantımız kapanmıştır.

Kapanma Saati: 16.20

